

№ 117
ენისის 7, პარასკევი, 1902 წ.
1877

№ 117
ენისის 7, პარასკევი, 1902 წ.
1902

ივერია

ყოველ დღე საკლასიკო და სალიტერატურო გაზეთი

კრველ თივათვიღვან ფლის დამოუკიდებელი გაზეთი

„ივერია“

დღის მძვინვარება და ათ შაბათი (6 მ. 50 კ.)

ამ ფულის შემოტანა ნაწილ-ნაწილად შეიძლება.
ხალის მოწამად მიიღება:

გვიწიხი:—„ივერიის“ რედაქცია (თავად-აზნაურთა ქარვასლა №117 და 118) და ქ. შ. წერა-კითხვ. გამაგრ. საზოგ. წიგნის მალაზია (სასახლის ქუჩა, თავ-აზნაურ. ქარვასლა).
კუთხისი:—ბუფანევილის წიგნის მალაზია და ნესტორ წერეთლის წიგნის მალაზიაში.
კაბუჩი:—ნიკოლაძის ქუჩაზე-გაზეთების სააგენტოში.
ბაქოში:—ხიდდევლის წიგნის მალაზია (ნიკოლოზის ქ., ქალანთარის ქარვასლის პირდაპირ).
სონში:—ნესტორ წერეთლის წიგნის მალაზიაში.
სურბანში:—პარტენ ნასიძისთან.

კლკე ნომრები, ტფილისის გარეთ, იყიდება **კუთხისსა** და **სონში** შემოსხენებულს წიგნის მალაზიებში და **ბათუმში** ს. ჭელიძის წიგნის მალაზიაში.
საფოსტო ადრესი: Тифлисъ, Редакция „Иверія“.

გაზეთი „ივერია“

რომლის გამომცემელია დღეს თ. ი. ზ. ზავაძეაძე,
გადადის საკუთრებად „ივერიის“ ამხანაგობის ხელში.

ამხანაგობამ უფლება ამ გაზეთის გამოცემისა შეიძინა ნოტარიუსის წესით დამტკიცებულ ხელ-შეკრულებით 6 აპრილს 1902 წ.
ამხანაგობაში მონაწილეობას იღებენ: თ. ამირჯიბი, როსებ თავდუზის-ძე, დოქტორი ვაჟაძე, სპირიდონ იოსების-ძე, დოქტორი გაბაშვილი, დიმიტრი გრიგოლის-ძე, დოქტორი ნიკოლოზ ბესარიონის-ძე, გოგებაშვილი იაკობ სვიმონის-ძე, გველიშვილი გიორგი ივანეს-ძე, გუნცაძე ირაკლი ალექსანდრეს-ძე, თ. დისაძის-ძე, გრიგოლ ნიკოლოზის-ძე, ჯაბადარი, ივანე სპირიდონის ძე, მესხი, კონსტანტინე დავითის-ძე, მიქაბერიძე, ალექსანდრე ნიკოლოზის-ძე, სარაჯიშვილი, ალექსანდრე ივანეს-ძე, დოქტორი ჩიქოვანი, ყარაიმან მანუჩარის-ძე და ყიფშიძე, გრიგოლ თეოდორეს ძე.
ამხანაგობის თანხა განსაზღვრულია 15,000 მან., განყოფილი 1,500 პაით, 10 მან. თითო პაი.
ვისაც სურს შეიძინოს პაი, კეთილ-ინებოს და მიჰმართოს „ივერიის“ რედაქციას, რომელი იმყოფება სასახლის ქუჩაზე, თავად აზნაურთა ქარვასლაში, №117 და 118.
ამხანაგობის საზოგადო კრებებზე ხმა აქვს მხოლოდ იმას, ვინც შეიძენს არა ნაკლებ პაისა.
რედაქციაში შეიძლება მსურველმა მიიღოს ეგზემპლარი ხელ-შეკრულებისა.

იხმარაბრიცა მარიამ ალექსანდრეს ასულის უსინათლოთა მზრუნველობის კავკასიის განყოფილების საბჭო აცნობებს განყოფილების წევრებს, რომ კვირას 9-ს, ამ ენისს, ხაშუადღევს 1 1/2 საათზედ, მთავარ-მართებლის თანამდებობის აღმსრულებელის გენერალ-ლეიტენანტის ა. ა. ფრუხეს სახლში დანიშნულია საზოგადო კრება სამზრუნველობის კავკასიის განყოფილების წევრთა, განყოფილების მოქმედების 1901 წლის ანგარიშის მოსასმენლად და მოხელეების ასარჩევად.
(3-1)

ისყიდება
ხელ-მისაცემ პირობის აღმსრულებელი ფურცელი, მიღებული იქნა სასაქონლო მდგომარეობის შესახებ, რომ გარდასცემს გორის მაზრის სოფ. ახრისის მცხოვრებელს იოსებ ყანჩელს გრიგოლ მესროფიანის სასარგებლოდ 650 მან. იკითხეთ ავტორის ქუჩაზე, სახლი № 103, გამაზოვი.
(4-4)

ქ ა ი მ ი
ალექსანდრე გიორგის ძე მაღალაშვილი
იღებს ყოველ-დღე შინაგანისა და საბავშვო ნეულებით ავადმყოფებს დღის 12—2-დღე-სა საღამოთი 4—5-დღე. მიიღებს აგრეთვე საექიმო კიბორჩხა-მკურნალებს და ბაქტერიოლოგიურ გამოკვლევებს. ოქრობქედლებსი ქუჩა, № 40, თულაყვის სახლი. **წ.**

სარკვეპიტციო და მოსამზადებელი ქალაქის
მსწავლეობდა არის მოწვეული სპეციალისტნი, მალღ სასწავლებლებში კურს-დამთავრებულნი. ვამზადებთ აგრეთვე კავკასიის კორპუსისათვის.
მმართველნი კლასებისა ალ. ივ. ნათაძე და პერ. მის. კორსანიდი.
(5-4)

მართველ ძალთა ამხანაგობა
სამკრევალოთა და სახელმწიფო სკოლაში იღებს ყოველ-გვარ ს ა კ ე რ ა ვ ს: კაბებს, თეთრუთს, ქარვასს და საცვლებზედ ამოკრავენ ნიშნებს (МЕТКИ). ბარონის ქუჩა № 12.

პირველი კერძო სამკურნალო მართვის ნაზახარინისა
(ქუჩაში, ვორნცოვის ძეგლის პირდაპირ) ავადმყოფთ იღებენ ექიმი ყოველ დღე, კვირა დღეებს გარდა.
დ ი ლ ა ბ ი თ:
ბ. ა. ნაზახარინი. 11—12 ს. საღმრთაქრო, ვენეროლი (სიფილისი) და საზარდეს ავადმყოფობანი.
მ. მ. ჩიქოვანი. 9—10 საათ. სნეულებანი: თვალისა, შინაგანი და ნერვებისა.
ზ. ი. ზაბახანი. დღის 11—12 საათ. ქალისა და ბავშვთა ავადმყოფობანი.
ქ. ი. ზაქალია. 12—1 საათ. ყელისა, ყურისა, და ცხვირის ავადმყოფობისა.
ბ. ა. ქარაპატიანი. 1—1 1/2 საათ. შინაგანისა და ბავშვებისა.
ს ა ღ ა მ ო ბ ი თ:
ქ. ი. ზაქალია. 5—6 ს. ყურისა, ყელისა და ცხვირის ავადმყოფობისა.
ბ. მ. შაქალია. 6—7 ს. ნერვებისა (ელექტროტრეპანი), შინაგანი და ვენეროლი ავადმყოფობათა.
ბ. ა. ნაზახარინი. 7 1/2—8 ს.
ს. ბ. პარაპატიანი. 11—1 ს. გაუკეთებლ სახლში მსურველთ „მასსას“, აუტის ყველის და გამართავს საექიმო გიმნასტიკას ექიმის დანიშნით.
ბ. ა. თარხანი. 7—7 1/2 საათ. ბავშვებისა და შინაგანი ავადმყოფობანი.
რჩევა-დარიგებისა და რეცეპტების დაწერის ფასი ათი შაური, ღარიბთათვის უფასოდ, ფასი კონსილიუმისა და ოპორტიუნისათვის—მორიგებით.
ღირქეპტორი სამკურნალონი დოქტორი მედიკინისა ნავასარდიანი.
Первая частная лечебница д-ра Навасардианца. Тифлисъ, противъ памят. Ворон. (წლ.)

ტფილისის კერძო სამკურნალო მხიველ მაღალაშვილისა
ავადმყოფთათვის კრავტები
ქუჩა, ნიკოლოზის ქუჩა, სახლი საგინაშ-ნებში ლოთობასა და უმსგავსო ქეცვასა. იგი მღვდელნი და ხევის ახალი მოხელენი-კი მზრინი სტუმარნი ბრძანდებოდნენ იმ დუქნებისა, სადაც მთელ დამეებს არაყის სმაში ატარებდნენ ახალმოფრად და თავის წმიდა მოგაფობის ასრულებას-კი ბანზედ ავადდნენ. საქმე ისე მოიხდა, რომ ბესარიონის სასარგებლო მოღვაწეობამ ეგზარხოსის ყურამდე მიადგინა და იმ სამს მღვდელს უბრძანა ყველაფერში მორჩილნი და გამაგრენი ყოფილიყვნენ მთ მთელ ყბად-აღებულ ბესარიონისა. კიდეც ეს იყო მიზეზი მონასტრის არევისა: ბესარიონი უსასყიდლოდ უწირავდა და ულოცავდა ხალხს, უსასყიდლოდ შევიდა ყველა საქმეში და ყოველ გაქირებულში მიიულები საყვარელ ბესარიონს აწუხებდნენ—გვიშველ რამეო. მღვდელნი-კი ყოველ ფეხის გადაღმამა ხალხსა სთხოვდნენ რაგინდა-რას. ეგზარხოსი თვითაღაქეცე, რამ წამს მოვიდა საქართველოში, ცხარედ შეუდგა საუკუნოებით შესისხლ-ხორცებულ წეს-წყობილების გადაგვარებას: სხვათა შორის, გამოცდა ინსტრუქცია (ნახრი)—რა უნდა მიეღოთ მღვდლებს და რა არა მრველთაგან ამ თუ იმ საქრის-მართა წესის შესრულებისათვის. ოსეთის კომისიის სამრველოთაგან თვითაღებულ კომისიისა უნდა ეძლია თავის მღვდლისათვის წელიწადში შვიდი აბაზი. მღვდლებმა—ყაზიშვილმა, სუჯაშვილმა და ფაჯიშვილმა დაუწყეს მრველთხოვნა დებულებისა. ხალხმა იუცხოვა და ისევ თავისი მფარველ ანგლოზს ბესარიონ ბერს შესჩივლეს თავისი შეწყობა. ამიტომ, მღვდლებს რომ ვერა შეგანა-რა, ბესარიონმა დასწერა თვითაღებულს შემდეგი საინტერესო არხა:

ვილისა, № 21 (ვორნცოვის ძეგლის პირდაპირ).
ბაქოში № 274.
ავადმყოფებს იღებენ ყოველ დღე, კვირა დღეებს გარდა.
დ ი ლ ი თ:
ბ. ი. ზინინაძე—კბილის სნეულებანი, 8—10 საათამდე.
ბ. ა. გელაშვილი—ნერვებისა 9—10 საათამდე, სამშაბათს ხუთშაბათს და შაბათს.
ბ. მ. მაღალაშვილი—შინაგანი: სამშაბათობით ხუთშაბათობით და შაბათობით, 10—11 ს.
ი. პ. ახალაშვილი—კბილის სნეულებანი 10—12 საათ.
ბ. ი. მელიქიშვილი—შინაგანი და ბავშვების ავადმყოფობათა, 11—12 ს.
დ. ა. გელაშვილი—შინაგანი, ნერვებისა და წამლობა ელექტრონით 12—1 საათ.
ბ. მ. ზაბახანი—ლფათა სნეულებანი, ორშაბათობით, ოთხშაბათობით და პარასკეობით, 12—1 საათ.
ბ. მ. სოლომონი—ხირურგია და ორტოპედია: ორშაბათობით, ოთხშაბათობით და პარასკეობით 1—3 საათ.
ბ. მ. ახალაშვილი—სიფილისისა, კანის და სარდესი, 1—2 ს.
ს ა ღ ა მ ო ბ ი თ:
ი. მ. თუშაშვილი—ლფათა სნეულებანი, 5—6 საათ.
ბ. ი. იანაშვილი: ყურისა, ყელისა და ცხვირისა 5—6. კვირაობით დღის 12—1 საათამდე.
ბ. მ. მაღალაშვილი—შინაგანი და ბავშვებისა და ვევილის აცრა 5—6 საათამდე. (მიკრო-ქიმიური და ბაქტერიოლოგიური გამოკვლ.)
ქ ვ ი ა ბ ი თ:
ბ. მ. მაღალაშვილი—10—12 საათ., შინაგანი ავადმყოფობათა. (წ.)

საშუალო სკოლის 1902—1903 წ. ს. მისწავლო პროგრამა

11 ამა თიბათვეს უსრულდება ვადა საშუალო სკოლის იმ დროებისა სამოსწავლო პროგრამის, რომელიც შემოღებულ იქნა გენერალ-ადიუტანტის ვანოვის მინისტრის დროს. ამიტომ, როგორც ჩვენმა მკითხველებმა უკვე იცან, საერო განათლების ახალმა მმართველმა ბ-მა ზენგერმა წარსულ მისს პეტერბურგში მოიწვია განსაკუთრებული კომისისა, რომელსაც უნდა შეემუშავებინა 1902—1903 წლის სამოსწავლო პროგრამა საშუალო სასწავლებლებისათვის. კომისისის, საერო განათლების სამინისტროს მმართველის თავმჯდომარეობით, შემუშავებია

„მალღ-ყოველად უსამღვდელოესო, დიდო მუშეო, მიტროპოლიტო მცხეთისა, ქართლისა, კახეთისა, კავკასიის მთებისაო და სრულიად იმერეთისაო და კავალერო, ექსარხოლო საქართველოსო, უმოწყალო ხელმწიფე და მუწყემს-მთავარო. უკვემეგრდომისად უმდაბლესად მიწაზედ თავყანის ცეცხ და ხელთა და ფერხთა სურვილით გაიმპორებ, მოწყალოე მამოა.
კრძალულებით გაგებდავ მოხსენებასა თქვენისა მალღის მუშეებისადმი ამას, რომ ჩუც გზლებივარ ამ ხევის ქვეყანას. ღე რომ გაიხელ და ამათ ყოფაქცევას დებედე, დიდათ გამიკვირდა. თუმეკა რომ ნათელბეზულნი იყენენ, მაგრამ კერპული ყოფაქცევა ჰქონდათ, რომ სწორედ მკედრის დამარხეც არ იკოდნენ, რომ მოკდომოდათ რამე, რეცხბა დღე შინ უნდა დებოდათ. მთელი თემი სულ უნდა მისულიყო და ეტორნათ კაცსა და ქალსა, მათობითა და ჯობის ცემითა უნდა სისხლი დაეღინათ და თმა დაეგლიჯათ და ზედ მკედრისთვის ეყარათ. უნდა დამწკრივებულნიყენენ, გულსა და თავში ისე ეცემათ. ამას და გარდა წელიწადი მეტი უნდა ემარხებოდა ცოლსა, დედასა და დასა; ვინც რომ უწინ დაიძახებდა, ქვირივი ჩემიო, ის არავის დაინებდა და ამაზე ჰქონდათ ერთი ხოცა. ერთი ნათლის ღება ჰქონდათ და სხვა არაფერი. არც აღსარება, არც ზიარება. სიკვდილის დღეს მღვდელი თუ მიუწერებდა, აზიარებდა და თუ არა, ისე, უზიარებელი და უღლსარებო უნდა მომკვდარიყო. მღვდელი თუნდა წირავზედ და კლკეზედ მდგარიყო, ყურსაც არავინ ათხოვებდა. მარხვას, ეგების, დიდმარხვა და ოთხშაბათ-პარასკევი შეენახათ,

დავით ბასარიონის ძე, მარიამ მიხეილის ასული დოღოზარიაძე და **ქვინა ბატია ათანასეს ასული მელიქიშვილისა** დიდის მშუბარებით აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთ უღრმოვად და სისწრაფით გარდაცვალებას, რომელიც მოხდა სოფელ სადახლოში 2 ივნისს, პირველნი საყვარელი შვილისა და უკანასკნელი შვილისა, ბაქოს გიმნაზიის მუხუბერ კლასის მოწაფის **მ ი შ ა ს ა ს ე**
რომლის დასაფლავება დანიშნულია 7 ივნისს, დღით პირასკევს, სოფელ სადახლოში.
(1—5.—1)

ფ ე ლ ე ტ ო ნ ი

ბასარიონ ბერი (ფავლანიშვილი).
ანჩისხატის ტაძრის ეზოში ტფილისში არსებობდა სასულიერო უმაღლესი სასწავლებელი მეფის ძეგლადგან და ამიტომ მთელის სულიერების განმავლობაში იგი იზიდავდა საქართველოს ახალგაზრდასა სწავლის მისაღებად. ახალგაზრდა უფრო თავად-აზნაურთა შვილებისაგან შესდგებოდა. ამა ტაძრის დეკანოზები 1670—1862 წელთა განმავლობაში პირველობდნენ თავისი სწავლა-მეცნიერებისა და ახალგაზრდასა ზრდიდნენ—წინაინდნენ ქვეყნის საკურობათა თანამხად, რომ ცხოვრებაში გამოსულნი გამოსადგენი სულიერნიყენენ ერისა, ეკლესიისა და მამულითაგან. მაშინდელი სწავლება და აღზრდა ზედსწერილი იყო ჩვენის ქვეყნის სულიერ-გონებრივი საკურობაზედ.
1779—1788 წლებში ანჩისხატის ტაძარში დეკანოზობდა მიქელ ალექსის ძე მესხი, ძე დეკანოზის გიორგისა. მიქელი თავის მამა-პაპისათვის ანჩისხატის სენიარის მოძღვრად თიბებოდა. 1787 წ. მასთან ჩამოვიდა ქართლადგან ახალგაზრდა 12 წ. თავ. ფავლანიშვილი და მიებარა—მსწავლე რამეო. მიქელიც მასთან და შესწავლა თავის მოწაფეს ყოველნი, რასაც-კი მისი სული და გული დაეცადა. შესწავლა თუ არა მხედრული ხეობა ახალგაზრდა ფავლანიშვილი გაეშურა ნაწილ-ნაწილად უდაბნოს არხიმანდრიტ ეფთვიანთან¹⁾. აქ შესწავლა ორის წლის განმავლობაში

ვლობაში ხელსერი ხელი და საეკლესიო მწიგნობრობა. 1799 წ. ეფთვიანმ ბერათ აღკვეცა და სახელად ბესარიონი დაარქვა. ახალგაზრდა ბესარიონმა თავის მოღვაწეობით ისეთი განდევლის სახელი დაიმსახურა, რომ 1803 წ. რუსთველმა სტეფანემ გერ მთავრად აკურთხა, მერე მღვდელ-მონაზონად. ნათლისცემლის უდაბნოში გაატარა კიდევ ოთხი წელიწადი (გარეთ გამოუსლველად) და 1807 წ. კვათხევის მონასტერში წამოვიდა არხიმანდრიტ დანიითეოს ფიცხელაურთან. აქედგან წავიდა ანაურის მახრაში და არსი²⁾ პირდაპირ მთაში დაბინავდა გერგეტის სამების ჩრდილოეთით. აქ იპოვა ერთი გამოკვებული, მასში გამოკვეთა ეკლესია, მოაწყო წესისამებრ და ღვთისმშობლის მიცვალების სახელზედ აკურთხებინა არხიმანდრიტ ნეოფიტეს, კათალიკოსის ანტონის ნება-დართეთით. აამენ-მა გალაგანი, გამოკვეთა გალაგანს შიგნით კლდეში სამი სენაკი და გალაგანს გარეთ ოთხი სენაკი, ამოთხარა გალაგანში ქუ და მუღამ მუშაობდა თავის პატარა მონასტრის გასაგრელებლად. როცა დროს მოიხებდა, გადმოვიდა ხოლმე ქნის ხეობაში და ღარ გვისის მონასტრის მამულებს განაგებდა ერისთვიანთ დაკითხვით.
ბესარიონი მარტოდ-მარტო იმყოფებოდა თავის მონასტერში, სოფლებზედ ორი ვერსით (სტეფანე წმიდა, გერგეტი და სხ.) მომარბებული. როცა მწირველი იყო, სტეფანე წმიდიდან ამოვიდა დიმიტრი ფიცხელაურ³⁾ არის ციხეში 1624 წ. მოურავა და ზურაბ ერისთვამ დაამწყვედეს ანდუყაფარ ამილახერის შეულღე.

¹⁾ არის ციხეში 1624 წ. მოურავა და ზურაბ ერისთვამ დაამწყვედეს ანდუყაფარ ამილახერის შეულღე.

მომავალ სამოსწავლო წლისათვის, „Правит. Вѣстник“-ის სიტყვით, შემდეგი პროგრამა გიმნაზიებისა და რეალურ სასწავლებლებისათვის:

- 1) გიმნაზიებისათვის:
 - 1) პირველსა და მეორე კლასში დარჩეს 1901—1902 წლის სამოსწავლო პროგრამა.
 - 2) გაცვეთილებისა და საგნების რაოდენობა პირველსა და მეორე კლასში დარჩეს მომავალ წელსაც იგივე, რაც წარსულ 1901—1902 წელს. ხოლო რაოდენობისა და სახისა პრაქტიკული დაბრკოლება ორის ახლის გნის სწავლების დროს პირველი კლასში, ამიტომ კომისიამ შესაძლოდ ჰყოვა პირველ კლასში მხოლოდ გერმანული ენა ისწავლებოდეს.
 - 3) ლათინური ენის სწავლება შემოდგომულ იქნას მესამე კლასიდან და ამავე კლასში დამთავრდეს ბუნების მეტყველების სწავლება. მესამე კლასშივე დაიწყება მეორე ახლის ენის, ფრანგულის სწავლება.
 - 4) მეორე კლასისათვის კომისიის შეფუძნებები გაცვეთილების ორი სხვა-და-სხვა ქვემა იმ შემთხვევისათვის, თუ მოწონებულ იქნა განზრახული ორგანიზაციის მიერ, ერთი-ერთი თვისის ენის და ორის ახლის ენის სავალდებულო სწავლებით, ხოლო მეორე—ლათინურისა და ბერძნულის ენების და ერთი ახლის ენის სავალდებულო სწავლებით.
 - 5) უფროს კლასებში მესამე კლასიდან დაწყებული დარჩეს გაცვეთილების რაოდენობა 1890 წ. გაცვეთილების სქემის მიხედვით.

II რეალურ სასწავლებლებისათვის:

პირველსა და მეორე კლასში კომისიამ უცვლელად დასტოვა 1901 წლის დებულება, ხოლო დანარჩენ კლასებისათვის 1895 წელს შემოღებული სამოსწავლო პროგრამა.

ადგილისა და ღონისძიების უქონლობის გამო კომისია შეიქმნა: პირველ კლასში შემოღებულ იქნას გერმანული ენა; მეორეში გერმანული და ფრანგული, ხოლო ამ ენების გაცვეთილების რაოდენობა ერთი და იგივე არ იქნება. მესამე კლასიდან ფრანგულის ენის სწავლება სავალდებულოა.

შემოსავლებული ცვლილება კომისიის უკვე დაუშვებელია და საერო განათლების მინისტრის კიდევც ვადაუცია სამინისტროს სამეცნიერო კომიტეტისათვის განსახილველად.

ახალი ფაზის მართვის სათ. ახალაშრომის განის ბაზმობის

ამ თვის 5-ს ქუთაისის ბანკის რწმუნებულთა კრებამ გამგეობის წევრად, ნაცვლად თ-ლის ნ. ერისთავისა, აირჩია ვასილ ნიკოლოზის ძე აბულაძე, რომლის ამორჩევა ქუთაისის ხელ-მარცხიანის ოპოზიციისთვის გენერალურ, საზოგადო მნიშვნელობის გამარჯვებულ უნდა ჩაითვალოს...

ვასილ ნიკოლოზის ძე აბულაძე იურისტი. უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ სამსახურში შევიდა ოუსტიკის სამინისტროს უწყებაში, მსახურობდა ჯერ მომრიგებელ-მოსამართლის თანამშრომელ და შემდეგ ქუთაისის ოლქის სასამართლოს განსაკუთრებულ სასურველად საქმეთა გამომძიებლად (Суд. Слѣд. по особ. важ-...

რობი დღე თუ ხუთი დღე მარამობისა და ქრისტეობისა შენახათ. და სხვას სულ სკამდეს. მედროს სურვა იცოდეს ასეთი, რომ ვისაც არ შესძლებოდა, მამული უნდა გაეყიდნა და მეკლარი ისე დაემარხა. მეუღლეს რომ ითხოვდენ, მოიყვანდენ, თუ ნებად ჯვარს დაიწერდა და თუ არა, ისე ჯვარ-და-უწერდელი კვანდა. მანამდის უნდა ჰყვანდა, და თუ არა ნებად, თუნდა ყლორფილი სინ შვილებით სასე ყოფილიყო, ვადადნდა და სხვას შეირთავდა. ნახევარი უფრო ჯვარ-დაუწერელი იყო.

ბერის მოხსენებით რაღა თავი გაწყინათ. ოსში, ხესურში და ქისტში მე ჩამოვადე ქრისტეობა და ეს კამისია თავდაპირველად მე დაიწყო. ამ საქმეზედ მეცა და ჩემი კაცი კინაღამ წყალში დაიბრუნა. ქვეყანა მოვაქცე და ღმერთი ვაცნობ და დღეს-კი უმღვდლობით და მოუღვლიათ სწყმდებიან. ამით-კი მომშლილი არა ჰყავთ არც მოხვედით და არც ახალს მონათლულებს. მეგონა მოვაქცევი და ხვეის მღვდლებსა და ვერ მოვაქცევი. ამით უფრო სიკრუს და დროთაბს მოუშლეს. შემოტყობინება და მომიხსენება — ეს ქვეყანა უწირავი, ულოცავი და უმღვდლო არის. ან ეს სამი დიაკანი უკრთობენ ბინეთ და რომ აკურთხებინათ, ფიცით-კი განაძეკეთ, რომ სწორედ სწირონ და არც არა დააკლონ. თორემ სჯული განიკრებდა და ქვეყნის საკიცხელი და სასაცილო სწყვეტებოდა და სჯულიც გამსუბუქებდა. და ნურ-კაცის მოატყუებენ წირვაში. უფიცრათ-კი ნუ მოეშვებით. და ან არა მოიუღვლით იყოს თუ ბარბად, საიდამაც იყოს, თუ მღვდლები არ უბოძეთ, ამ მოკცულის ხალხის სულები დემოთს დაეკარგება. ესეც,

ნიმჭ ძღამტ). ამ თანამდებობაზე მან მთავრობისა და საზოგადოების ყურადღება მიიქცია მე-ოთხმოცე წლებში ქუთაისისა და ოსტრევეში აღმოჩენილ „უკლბის ქალაქის ფულების“ სახეის გონიერისა, სწრაფისა და ენერგიულის გამოძიებით...

იმავ წლებში იგი იღებდა დაახლოვებულ ონაწილობას ქუთაისის ქალაქისა და თავდაზნაურობის საზოგადო საქმეებში იყო სათავაზნაურო ბანკის ზედამხედველ კომიტეტის წევრი. მანამდელ ქუთაისურ ვახუშის „შრომის“ რედაქციის უწყვედა არა უნაყოფო ზეგობრის დახმარებას.

მისი საზოგადოებრივი მოღვაწეობა ბევრ უკუღმართ მებრძოლებსათვის არ იყო ხელსაყრელი და არა ერთისა და ორის დამხულების სავნად ვაგზადეს იგი...

1892 წელს იგი გადაიყვანეს განჯაში იქაურ ოლქის სასამართლოს წევრად, სადაც დღემდე მსახურობდა.

მისი ამორჩევა მით უფრო სასიამოვნოა, რომ მთავრობისაგან დროებით დანიშნული გამგეობის თავმჯდომარე, შეიძლება, მალე იქნას ვაწყვეტილი და დიდად საჭირო იყო გამგეობაში ყოფილიყო ვ. აბულაძისთანა კაცი, რომელსაც დიპლომის გარდა, ჰქონდა შესაფერი ცოდნა საერო დიპლომისა და სასამართლო საქმეებისა და ჩვენის ხალხის ცხოვრებისა.

ტ ვ ი ლ ის ი

5 თბილეს, ტფილისის საარტიტო საზოგადოების დარბაზში, საღამოს რვა საათზე, მოხდა ახლად დაარსებულ სტუდენტთა დამხმარებელ საზოგადოების გამგეობის და სარევიზო კომისიის წევრთა არჩევანი. გამგეობის წევრობაზედ კენჭი იყარეს: ლ. ი. შვეალიემ (62 თ. 10 შ.), მ. დ. ელსუკომა (61 თ. 10 შ.), ე. ს. თაყაიშვილი (60 თ. 12 შ.), მ. ო. გრუზინბერგმა (58 თ. 14 შ.), ა. ს. ლულაძემ (57 თ. 15 შ.), ა. მ. კუინიამ (54 თ. 15 შ.), ს. მ. ლავროვმა (50 თ. 21 შ.), რ. ა. იონისიანმა (49 თ. 21 შ.), ს. ო. ანანოვმა (49 თ. 23 შ.), ა. ი. ხატისოვმა (43 თ. 29 შ.), ი. მ. დოლუხანიძემ (43 თ. 29 შ.), ბ. ს. ესაძემ (37 თ. 35 შ.) და გ. ა. ტარსიანმა (22 თ. 49 შ.). ამინირად გამგეობის წევრებად ხმის უმეტესობით არჩეულ იქნენ: ლ. ი. შვეალიე, მ. დ. ელსუკომა, ე. ს. თაყაიშვილი, მ. ო. გრუზინბერგი, ი. ს. ლულაძე, ა. მ. კუინია, ს. მ. ლავროვი, რ. ა. იონისიანი, ს. ო. ანანოვი, ხოლო მათ კანდიდატებად: ა. ი. ხატისოვი, ი. მ. დოლუხანიძე და ს. მ. ესაძე. სარევიზო კომისიის წევრებად არჩეულ იქნენ: ე. მ. თამაშველი, ა. მ. კრინიცი, ი. ი. ზურაბიშვილი, ან. ს. ლულაძე და ბ. ი. კუმსკოი.

პირველ იენისიდან პირველ სექტემბრამდე ტფილისის ფოსტა-ტელეგრაფის ოლქში სიტყვების გამო საღამოობით მუშაობა მოსაზრებულია.

ტფილისის დედათა ინსტიტუტში სწავლა 25 ქალმა დაამთავრა. აქედან ქართველი შვილია. აი მათი გვარები: კვატერინე ავა-

ჩემო ხელმწიფე, ახლა რომ მღვდლებს მივიღებო, ახალი რომ გიბძინებოთ, ამით ვგ არ შეუძლიანთ, ერთი საწყლები არიან. ღმერთთან იმთენი თქვენი მადლი შეაწიოს ჩემს ცოდვილს თავს, რამთენი იყოს, რომ დღითი სარბელი არა ჰქონდეს. და ამა მაგათი ყლანი სად შეუძლიან ამ საწყლებსა. მეც ამას გვედგებიან და ეს ხალხიკა შეძლებისამებრ იმსახურან და შეუძლებელსა დახსნენ. პურანი რომ ჩაიკვან, პურანგის ამხანაგის ჩაქვის ილაჯი-კი არა აქვთ მეტის-მეტის სიღარიბისაგან.

ეს ხალხი მომიტყევი და თქვენთვის შემომიყვებო. ხელმწიფე რუღარავის გათვრეულიყენებო. აქაურს მღვდლებს ჯერ ჯამაგარი არა აქვს, ვალს იღებენ და ერთ თვე-რეობან, და მაგათ რომ ჯამაგარი გაუჩნდეს თემილამ, სამიკრთლამ თავს ხომ სულ აღარ გამოჰყოფენ. და თუ რომ თავი გამოეყვს, ერთს ცოდვას დააბრუნებენ. სიმთვრალით ცხენი ან კლდეზედ გადაჰყარს და ან წყალში დაიჩრბობან. ამ საქმეს მოახდენენ, ქვეყნის ცოდვაში ტყულით დგანან და ვერც უღიან, ჩემო ხელმწიფე.

მალა ყოვლად-უსამღვდელოებისა თქვენისა უმდაბლესად კრძალით მომხსენებელი, ცოდვილი მღვდელ-მონაზონი გლახაკი ბერი ბესარიონ ფულენის შვილი ხვეის კლდეში ახალს მონასტერში მართლად მცხოვრებელი.

ავგისტოს ვ. წელსა ჩიეთ.

ბესარიონმა დაამხა და ეს არა ვგზარბოს-თან მისართველ და დღე-დღეზედ აპირობდა ქალაქში წამოსვლას. ამიტომ მოხვედეს სთოვა თავის მხრივაც ეთხოვნათ ვგზარბოსისთვის შემწეობა და ეცნობებინათ ბესარიონის ღვე-

ლიანი, ლიუდმილა ბერიძე, თამარ ჯანდიერი, ნინო ჯორჯაძე, ოლეგ წითლანაძე, თამარ ჩიქნავერიშვილი და მარიამ ერისთავი. ბერძნულ ვერცხლის მედალი მიუღია. ინსტიტუტის პანსიონი 20 ამ თვეს კოჯორში მიღის სახაზუბლოდ.

ხარკვის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტი დაუშვებელია წელს ერთს ქართველს ლოლობრიდეს.

5 იენისიდან დაიწყო ეგზამენები ქალაქის პირველ-დაწყებით სკოლებში. ამ დღეს მოხდა ეგზამენები ავღარბის ოთხ სკოლაში. გუმინ, 6 იენის, კიდევ—ვერის სამ სკოლაში; დღეს, 7 იენის, კუკის ოთხ სკოლაში მოხდება, ხოლო 8 იენის—სოლოლაკისა, ჩუღურეთისა და ამაღლების სკოლებში.

4 იენის უსინათლო ბავშვთა სასწავლებელში ეგზამენები მოხდა. წელს ეს სასწავლებელი დამთავრა ოთხმა ბავშვმა. სამი ქალია და ერთი ვაჟი.

წელს ტფილისის სახელოსნო სკოლაში სწავლა 38 კაცმა გაათავა. ეგზამენები ამ სკოლაში 4 იენის დამთავრდა.

ქალაქის გამგეობამ გადაწყვიტა მიიღოს საადრესო სტოლი, რომელიც ტფილისში აღმინისტრაციამ დააარსა და ეხლი იმის ხელშია.

საქართველოს ახალი

ქუთაისის გუბერნიის დაბა ოქუპის მცხოვრებთა შუამდგომლობა აღუძრათ მთავრობის წინაშე იმის შესახებ, რომ ნუბა მიეცეთ თავანთან საზოგადოების ექვს-კლასიანი სასწავლებელი და, ხოლო თუ ეს შესაძლებელი არ არის, არ-კლასიანი სასწავლებელი მისინე საკრძობაში განუთავადებოთ. ამის გარდა, მცხოვრებთა უმთხვანათ, სადმინისტრაციო დაწესებულებას ოქუპში იქმნას კადასტრალი, რათა თავსაც სხვას აკებას ჰქონდებინათ. ოქუპში ბუნს ტყე აქვს, რომელიც 300 ათას მანეთს ღირს. თქვითბენ ამ ტყის გაყიდვას და ხარჯის იქედგან გაიღვას.

როგორც უნ. ფურ.-ის ატეობანებენ, ზესტეფანში სახალხო წიგნთ-საცავი დაუწყებო.

მიხიში. ნოტოვსა გავაფრუდმა ისეთი ალაღებულა ნარ-ცეცხლად ატეკვა მანდარზე, რომ დაღ-ძალი სათაბებ დაჩნა ხელ-უხელებად. ქვერეა უე-ვე გააჭრა წინამხრში (მასის დაშლევად) და მალე უსების მაც მთქვევა. ქვლა-კი დაღწა დახითი ხალხის უმრავლესობა ოღვისს ფეჭილას სეიდვას, „დაღვს ქრისტიანულად გააძლია ექვსი“ ვერ-ხნობათ ქერს ქუქულად და „შარსადელ ვან-ისებულ დემურს“ შალდა შესწრა დაჯთათის სა-მდროებოთ“ მოქალაქის თვალთ ცადმოხედვის-თვის.

სიგინდის წიშან-წყალა დაეკუო ქაზაიის შარსადელ მოუსწავლამისა და დეკანოზისაგან გაყ-ნულად ვჭრება მრეყვლამისა; რომელია, როგორც ევედა სულდგომლანი ქვერეა, მუწრეთაის წყა-ლობით მოსებინ და მათი წარმეტან დაქვეით-ბაც მუწრეთაის წარმეტან-დაქვეითბაც ჰქე-დაა.

ლი და ამავე მათზე გაწეული.

ბესარიონმა გუბერნიან შემდეგი ბარათი და თხოვნა:

„ქ. ქრისტეს მაერ საყვარელმა ძმანო, სვეის მოხელენ და მოსუვეეო, ერთობადა ცოდვილი მღვდელ-მონაზონი ბესარიონ დოცეთი მოვათხვან მოგახსენებთ და ამ ბრწყინებულს დელსსწავლს მოვალდებავთ. მერმით არქიერთან წასვლას ვან-ბრე, რომ თქვენ ერთ ბანს მოგვით, და ეს არა ხანეთ და ევედამ სვლა მომიწიეთ ამ არსხელ, უფაღნი ჩემო. ავეისტოს ვ. წელს ჩიეთ.“

ხვეის ხალხმა შემდეგის წერილით დაუმოწმა ბესარიონს მისი ამავე: „ქ. მთლად სვეის მო-სხელენი, მოსუვეეო, ხვეისსწავლ და ოსეთი, მოხალდე-და ქრისტე, ამ წიგნს ხელს ვაჭრთ, რომ რაც ამ წიგნში სწერა, ნამეტნავთ ვერხან და მოუქვე-ველნი ვიყვენთ, რომ ნასდევ (ნასხედ) არა სწე-რია, — და რა ეს ბესარიონ შარსადელ მცხოვრებე-ლი მღვდელ-მონაზონი მოვიდა, მან მოგვექცა და უმუკლამაგ მან წამოკლა ქრისტიანობა და დღეს-კი უღმდლობით ვსწავლებთ. გვედრებით ვიყავრნი სულნი მუსლმანდგმთ მღვდელმწიფე უღარ დაგვარჯულბთ და ეს დაეკენი გეკურთხებინეთ, ვან დაფთხანს და წიგნის ხმას მანეც გავკურთხე-ბენ, აღსაუბას მანეც გავაქვეყნებენ, თავის დრო-ზედ მანეც გელოცვენ და გავაბრებენ და ვგარ-საც დაგვექვენ. მაკათ რომ კიდევ ვეგვექვითი სილამ და ურსაც არ გავთხოვებენ ჩვენს მღვ-დლებს, — და ან არა, მანდეთის მხრად მანეც გეგობათ მღვდლები და ჩვენ ჩვენს შედებით-კი ვემსახურებთ და შეტე-კი არ შეგეძლიან. კვდა ამ ბურს ვერაგებთ, ჩვენს სავდასობის გულისათვის წამოვდა და გახალათ—ეს ამთენი სულ დაქვეითს არ დაგვარგოს, და ამ ჩემს ამა-გმა ცუდად და წაიაროს, თორემ არ წამოვიდოდ. აქ რომ არ გამოდის, ამა ხნდ სად წამოვიდოდ.“

შარსადელ მოსწავლამის გამო ქაზაიის სას-მადელ ვერ მოხს თავისი ენაობა, ხვეუკეთი და გაჭხუნება, მაგრამ მანეც კულ-უსეა მოსავ-ლა სუდადის კაი ამისთვის წაადგინა. ღვიბის მოსავალი-კი ბერგან საშუალოზედ წაყვია იქ-ნება, რადგანც გაჭხუნება სუსხანსა სავაეებამ და ჰინდლანთან ბერეა ახლად შეუთვლიდა ვე-ნახების ნორნი უღარტი და ხელოფი დასახან. ფარსეი ღვიბი ჩათობთაც ადარ ოშობა დღეს კასრების დებით განთქმულ ქაზაიის სოფელში და სოკოს სისწრაფით განმრავლებულს სამაქრსობში სეადელბენე წიგნისა და ღვიბისათვის ზოგერთი შეეგახუნე-კი სხვა კეთხეებიდან მოცხადის ათას ნარად დაგვედებულს „შარსანს“ თუნეს მანეად და ქვეს ახასად.

ქაზაიის კასთხელ მეტი რაინი უჭრავს ვე-ნახებისა და უფრო სასაქეო ღვიბის ოღვეა; მაგალითად: კარდენსი, გურჯანსი, ხარს და სხვა-ნი, მაგრამ შეეადრათ უმრავლესობამ (სხვა მრავლ დამარჯობებულ მიხეცებთან ერთად) ვენახის სე-ლავ არ იგას წეს-რავანსი, რის გამოც სხელე-განთქმული კასრეი ღვიბის მოსავალი თან-და-თან მებრავს. აღმანანს რომ უოვედ მხრედ დაწერი-ლებით ჰქვროს კასთ-ქაზაიის ხალხის მაცხოვრე-ბულ მუწრეთაის ათასგარ ნაქლუავენება, ზოგს დაუჭრებულად ზღაზრა ეკანება.

შენეარება (ქაბა) გავსწავლის: ჩვენს მაცხოვრებელს დაემაწა ევედა სულდგომლს ვასხარ-დობს თავის ათას-გარს ხელოფი და ჩვენს ევე-დამს მოვალენი ვართ დედა-მისა ვასხარდობით სასუქითაო, თორემ უსახრდობად ვან-დინე გა-მოღუელი დედა-მისა გულ-უნეს მოსავლს ადარ მოგვექმს და ჩვენს ვან-დინე გამოგვედგვო. მაგრამ კასთ-ქაზაიის უმრავლესობა ამის არ და-ცოდებს, საქინანს განავანს (რაც სხვა ქვერე-ბა წინით ისეადავა ვერცხე-უარით) ხე-ხე-ბა-ში ჰქრის დავრთხვის განსახებლად და ცამე-თან და ქობების მახლდლად აქვენს ზეინებად ენოსეის დასტეობლად; უსახრად გამოთავტე-ბული დედა-მისა-კი ფარსაც ქინსაც ადარავს ახლეს წიქაქაზე და ნორსწავლს დასაჭრლად. ნეტა ვევადა, რომელ კეთხეში არან ჩვენის ვან-თავებულ ვგონებინს წინადა ხალხურის ენით დაწერილი დრავებანი ათას-გარს სემუწრეთა სქ-მეთა შესხებ? ვან, ჩვენს მუწრეთაის ქვეყანს ეს შეგუერას ამ მეოცე სვეყანის დადგებამ? ვა სირგხელო... მოამბე.

შიათურა. როგორც ეოა, დადის ხნის დო-ღინის შედეგ; გვედისს წათურდებს ქართული წარმოდგენა; რომელმაც; როგორც მოსდოდნელი ეოა, ვარგებელი ხალხი მახიდა და წარმოდგენის დამეს თაქრის დარბაზი გაყოს... მაგრამ არ შეგეძლიან, როგორც მოათამაშებს, აგრეთვე წარმოდგენის გამეცეს; ბ-ნ სვეასტი განხილამქმ არ ვესაუვედრეთ... საქმე ის არის, რომ ვი-მეში წავაეთხეთ ბ-ნ ბაღანისთვის და ქვეის მოსწავლეთათვის წარმოდგენი იქმნას „ორი თოლით“. ის-კი არა თუ; ახანა ფარდა და სად არის „ორი თოლით“? სად არან ბ-ნ ბაღანის-ვაქმ, ან ქვეის? სვეასხედ ვედავთ სულ სხვის. ზოგანი მათ-შარის გვთხებ ვარგულად გამოდოდ-დნენ სვეასხედ, როგორც მათი თამაშდან ხან-და... დრის თოლით“ მაგურად თამაშეს სულ

ქვეყანაზედ ჩვენსთანა სწავლა არსდა რა არის, შეგვეწყაუე; მამაო, და მოგუხედ მოქალაქის თვადით, ვითარცა უმღებო შეიფი აგია.

ამ არხებით რომ ბესარიონი ტფილისში წამოსვლას ემზადებოდა და ოცნებობდა თავის სულიერ შენობა გაპირების შემსუბუქე-ბასა, ამ დროს სტეფან-შვილის და სხ. მღვდ-ლებს ამ ემთინათ: ზედ-მიტანეს როცა ხალხი ბესარიონის ქალაქებს კითხულობდნენ და ხელის მოწერას აპირობდნენ; წართვეს არ-ზები და მთიულთა გამგებელს მთიარს ქანა-ნოეს მართვეს სისარულით—ბესარიონი ახ-ლა-კი ვეღარ ვაგვივა ხელიდგანაო. მაიორმა ქანანოვმა იმავე ავეგისტი 10-ს 1819 წ. სტო. კაი მართიდან № 812 რაპორტთ მო-ახსენა გენერალ-მაიორს საქართველოს გუბერ-ნატორს ხოვენს:

„განმარტოვებით ხვეში მცხოვრებელს ბესა-რიონ ფალავანდიშვილს დაუწერია თავისით თხოვნა ბ-ნ მტრობაოლიტ თეოფილაქტესთან, მოსვე აღწერა და განყოფა ხალხისა სამრე-ლოებადო, გაუზგანა ეს თხოვნა მოხვედრე-ბანა, ხელი მომიწერეთო. ამას გარდა ცალ-კე წერილიც მიუწერია, რომ ქალაქში ვიპო-ვო რომ მალე წასვლას, რომ გვხანბოსს მივარ-თვა ვგ თხოვნაო. ვაგივე ვე ვე ყოველივე და მოვალეობად მივიჩნიე, ნება არ მივსცე ხალხს ხელის მოწერისა, წავართვი შემოდწე-რილი ქალაქები და თქვენ გეგზავნი თამა-სანავე. აგრეთვე ვთხოვთ მიბრძანათ, ხომ არ ინებებთ, რომ იგი ბერი ფალავანდი-ტფილისში გამოგვგზავნინო, რათა აქაურს მცხოვრებელთა შორის თვისის უგუნურის ჩე-ვონებით არაერთი მღვდლარება არა მოახ-დინოს-რა“.

სხვა ნაქება, ბოლოს წავაითხენ რამდენიმე წე-ს და ლექსი. საბრთლე უნდა მისცეს... საზოგადოებრივი გულ-ხალხული დარბა ასე-თა წარმოდგენით და ბერებს სისხრადეც კამო-ცხად, რომ რად ავადე ბაღეთი ამისათან წარმ-დგენასხედ დასასწრებადას.

სიბართლე.

ს. კინაპალითი (ქუთაისის მხრ): ცოდვის ჩვენმაგ სწავლის სურვადა, მაგრამ სკო-ლა-კი ვარდ არ ვუღარსებოა. ჩვენს ბუღალსკე მხოლოდ ერთად-ერთი სამრეფლო სკოლა გვაქვს, რომელმაც სწავლობს 35-მდე მოწაფე. კარე-იქნება, რომ სოფელმა ორხუნის და ერთი სან-ნისტრა სკოლაც დაარსოს. ჩვენს სოფელი სან-მაო დადი სოფელი, არასხედ მეტი კომლას და ამოღენს სოფელს არ უნდა გავუჩინდეს ერთის რეკანის სკოლის დაარსება თავიანთ შედეგისა დასსხრდელად.

ვლადიმირ კინაპალიძე.

კავკასია

სოფელი კუმბილითი დიგორის ხეობაშია, სა-დაც ჩამოდის გემეიტი მდინარე ურუბი. კვე-კავზე მომზრებითა, ასე 105—110 ვერსის მანძილზედ, დასავლეთ ჩრდილოეთის მხარეს სოფ. კუმბილითი მცხოვრებნი სულ 24 მო-სახლე დიგორელი ოსია; 1817—20 წლებ-ში ქრისტიანები ყოფილან, მაგრამ ამ თმად თათრობდენ.

ამ სოფლის ნიღაღი დღემდის ძრიელ მკვი-დრი და შეუნძრეველი იყო. არავინ არ არის მომსწრე, რომ აქ მცოროდნი მწვერიო ყო-ფილიყოს. მაგრამ ამ წარსულ მასის თვეში-კი, კუმბილითს ღირი უბედურება მოეცინა. 300—400 დესტენამდე მათის სოფლის სა-ხან-სათობის ნიღაღმა წელ-წელი იწყო რა-ღაც ნიარად საზარლად აფუხრა და იწმრე შე-უმწვევლად ძირს დაწვეა. ოც-და-ოთხის მო-სახლის შენობა, ქვა-ქვავედ აღარ დარჩომილა, ისე დანგრეა. აგრეთვე დამიქ-დი-შოლა მათი სახან-სათობი და საძოვარი მიწები. სამი მო-სახლის შენობა სული მიწაში ჩაძვრა-ჩაიშო-ლია. მცხოვრებნი შიშის ხარში შეიკრბენ; ვე-ლანი უნებლად მებობელ სოფლებმა ვახი-ნეს და გააშორეს განსაცდელს.

ამ ბოლოს დღეებში იქ, საცა ნიღაღი შე-ნძრა, გავიარდის სუნმა იწყო დენა. აფუ-ტული ალაღი მიწის წელ-წელი იმაქება და „შეუმწვევლად იწვეს მდინარე ირავისკენ.“ ქართველი ოსებში.

უცხოეთი

საზრანეთი. ახალ სამინისტროს პრო-გრამამ საფრანგეთში, რამდენადღე ვაგვითბი-დგან სხანს, საცხებით ვერც ერთი დასი ვერ დაეკამყოფილა. რადიკალური ვაგვითბი ამბო-ბენ, რომ კომისი უფრო მკეთილად უნდა და-ცხებთა თათის პროგრამაო. ამასთან უნებტენ, საქმე პროგრამის გამოცხადება-კი არა, ასრუ-ლებათაო. პროგრამის გამოუკვევლობას უსა-ყვედურებს კომისი აგრეთვე სოციალისტთა ვაგვითი „Petite Repub.“ სამინისტრო უფ-

გუბერნატორმა ხოვენმა ცველა ესე მოახ-სენა ვგზარბოსს თეოფილაქტეს I სექტემბრი-დამ № 2844.

თეოფილაქტემ იმავ I სექტემბერს მოახსენ-კანტორას, რომელმაც ვერცელი პროტოკოლი შემდეგ ბრძანა:

„ეკითხოს მღვდელ-მონაზონს ბესარიონს ვინ არის, სადაური, რა მონასტრია ის მო-ნასტერი, რომელშიაც სცხოვრობს, რა შე-ნობანი აქვს, ვინ არიან კიდევ იქ სავრონი თუ სასულიერონი, როდის იქნა აშენებულ-და ან ვისის ნება-დართოთა, როდის და რა-გორ დასახლდა იმ მონასტერში, ან სხვან-გორის და როგორი მოიწერია.“ შემდეგ ამის ჩამოერთვას ჩვენება: 1) მან დასწერა თუ არ-ის ქალაქები, რაც დამატება მოგვივდა ბ-ნ ხოვენის ქალაქლთან ერთად? 2) რამ აიძულ-ამ ქალაქების დაწერა? 3) ვინ არიან ო-

*) „Живущий въ хевкоме уцелѣ въ уединеніи монахъ Бесаріонъ Палаваидовъ написалъ о себѣ прошеніе г. Митрополиту Феофилакту касательно о уничтоженіи описанія о раздѣленіи жителей по приходскимъ перваго препровода оное прошеніе къ жителямъ хевко-каго уцелѣ съ формою, какияи образомъ оныи должны подписаться, уведомляя о себѣ оныи подписью, что онъ намѣренъ самъ скоро от-правиться къ Эвхарху для подачи того проше-нія, о чемъ, я узнавъ, долгомъ себѣ поставилъ недоуот

ბევრს მოიგებდა, სწერს იგი, პროგრამა ფორმით რომ უფრო მაყვითო ყოფილიყო, ხოლო შინაარსით უფრო ნათელი“. რაღა ლაპარაკი უნდა, კლერიკალი და ზომიერი რესპუბლიკელი სამინისტროს დელეგაციის წევრები. „Siecle“ ამბობს, რომ სამინისტროს დელეგაცია დაპირებებისაგან შესდგება გელოლო. რეაქციონერნი და კლერიკალი კი ცოლსა სწამებენ და ჰკიცხვენ სამინისტროს. „Gaulois“-ი სწერს: „რადგანაც სამინისტროს არ შეუძლია თვალსაჩინო რეკლამის განხორციელება, იგი მღვდლებისა და ჟურნალისტების წინააღმდეგ სალაშქროდ ემზადება“.

ვაკრობის მინისტრად ყოფილი მილიერანი ხელახლა დაუბრუნდა ვეტილოპასა და სოციალ-დემოკრატთა დასს. ამას წინადაც კლერიკალი დემოკრატები დასწრის სოციალისტთა წრის კრებას, სადაც განაცხადა: „სამის წლის განმავლობაში შემიძებნა ხელახლა დაუბრუნდნო თქვენს წრეს. მე ისეთივე ვარ ვხალცი, როგორც წინა დღე მიცნობდით. ჩვენ უნდა ვემსახუროთ ჩვენ იდეებს ყოველის კანონის საშუალებით. როგორც წინა დღე ვამბობდით, საქორდ მიმართა ჩვენმა დასმა მონაწილეობა მიიღოს მთავრობის მოქმედებაში. როგორც წინა დღე, ხელსაწყო წინააღმდეგ ვართ ძალ-მომხრები, თვით საერთო გაფიცვისასაც“.

ნსადგომი. ომი დასრულდა და სალიბერალი დასის ჯგუფთა დახლოვებაც დაიწყო. ეს დასი უმთავრესად ომმა დაანაწილა. ნიადაგი გაერთიანების უკვე არის. მიუხედავად, მგაღივით, წინააღმდეგ მთავრობის სასოკო ბილილია და პურის გადასახადისა. 28 მისის როზბერის თავმჯდომარეობით მიტინგი მოხდა, რომელიც ლონდონში პროგრესისტებმა გამართეს. ამ მიტინგზედ როზბერი სასოკო ბილილის წინააღმდეგ ილაპარაკა. ეს ბილილი, სიქე იმან, შეაფერხებს და შეაჩერებს სახალხო განათლებას ინგლისში. როგორც ბილილი სალიბერალი დასს ამ ბილილის წინააღმდეგ საბრძოლველად. მიტინგზედ წაიკითხეს წერილები ბანკრუტისა, ბრაისისა და ლიბერალთა სხვა წინამძღოლებისა, რომელნიც თანაგრძობას უცხადებდნენ მიტინგს.

წარსულ სამშაბათს საზოგადოებათა პალატის სადგომში, რედმონდის თავმჯდომარეობით, ირლანდიის დასის მიტინგი მოხდა. ლაპარაკი მიტინგზედ ირლანდიის ბოლზედ იყო, რომლის პალატაში წარდგენასაც მთავრობა აღარა ფიქრობს. რეზოლუციაში მიტინგმა გამოთქვა: მთავრობის მოქმედება ერთხელ კიდევ გვიმტკიცებს, რომ ირლანდიის თავის სახელმწიფო-საქმის მოვარება შეუძლიან მხოლოდ ცხარე აგრიციის შემდეგ; მხოლოდ ასეთი აგრიცია გამოაფხიზლებს მთავრობას და აძილებს ირლანდიის საქმეთა მოწყობასა.

ახსრ-შეხვედრა. გაზეთები დაწერილობით ცნობებს გადმოცემენ იმ აურ-ზაურის შეხვედრას, რომელიც ჩვენმა დემუტრატმა კლოფინმა დატეხა რეისტრში. მიკითხვლებს ეხსომებათ იმპერატორ ვილჰელმის სიტყვა, მარიენბურგ-

მღვდელნი, რომელნიც ბერის ბესარიონის ძირით უფრო მეტად სტრუბენ და მემორიალ-ებზედ? 4) ვინ არიან ის მემფალმენნი, რომელთა შესახებაც ამბობს, ღირსნი არიან მღვდლობისა? 5) რით დაამტკიცებს, რომ ქრისტიანები იმან ან თუ სხვამ ვინმემ მონათლა და დააქცია? და 6) რით იჩინებს თავს თვითონ და მისთან ყოფნი? 4)

მესამე დღეზედ, 1819 წელს სექტემბრის 3-დღისში ჩამოყვანეს ბესარიონი და სინოდის კანტორის შეკრებულბაში შემდეგი ჩვენება ჩამართვეს:

„მე ვარ გარის უფლისი თ. ფაველენიშვილი-მღვდელი. მხედრული წიგნი და წერა მისწავლეთ ანჩინსტრის დეკანოზის მიქეილსაგან. და სტუბო წიგნი ნაოლის-მცემლის უდაბნოში, სადაც დაეკავა ორი წელიწადი ერის კაცად. მისი უდაბნოს წინამძღვრის განსვენებულის მონაწილეობით ეფთვიმესაგან აღკვეცილ ვიქტორ ხელო წ., დიკონად ხელდასხმულ ვიქტორს სამღვდლო რუსთაველის სტრეანესაგან“

*) По отобранным объ иеромонаха Висаріона...
1) Какъ онъ нежъ самодъ, такъ и о монастырѣ, гдѣ онъ проживаетъ, съ принадлежностями ему монастырю строениемъ и людьми...
2) Что его къ тому побудило? 3) Каковы священники, кои, по его выражению, еще болѣе стали лгать и пьянствовать? 4) Каковы діаконы, кои, по его рекомендаціи, во священники? 5) Чѣмъ онъ доказываетъ, что кистищевъ онъ или другой кто? 6) Чѣмъ онъ свѣдѣтельствуетъ?

ში პოლონელების წინააღმდეგ წარმოთქმული. აი, ამ სიტყვის შესახებ ჩამოაგდო ლაპარაკი კლოფინმა. იმპერატორმა ვაკიცხა პოლონელები, სიქე იმან; იქ იყო ავსტრიის ჯარის წარმომადგენელი, მაგრამ ამ უკანასკნელმა სიტყვა არ ამოიღო და პასუხი არ გასცა იმპერატორსა. შემდეგ კლოფინმა ჰკითხა მთავრობას, რა უნდა მოიქმედოთ და რა ზომები უნდა მიიღოთ, რომ სლოვანებს შემდეგში მაინც ასეთი შეურაცხყოფა აღარ მიადენო. პრეზიდენტმა ორჯულ განაჩუმა კლოფინი, რის გამო ჩვენთა დემუტრატებმა ერთი ხმაურითა და აურ-ზაური ასტეხეს. ფრესლი ხმა-მალა ჰკვიროდა, მშობარა მთავრობა გვეყოს, თუმცა იგი სლოვანთაგან შესდგება. ბოლოს კლოფინმა წამოიძახა: „ფუ, გოგენკოლონერთო!“ რის შემდეგაც ერთი ხმაურითა და ყვირილი ასტყდა. პრეზიდენტმა ორატორს ლაპარაკი აუკრძალა და კრება შესწყვიტა. შემდეგ სხდომაზედ რეისტრის პრეზიდენტმა ვაკიცხა კლოფინი და მწუხარება განაცხადა იმის მიერ წარმოთქმულ სიტყვების გამო. ჩვენებმა თავი-რის მაინც არ დაიშალეს და გასახეს მთავრობას: „მშობარა! გემინიანთ განა გერმანიის იმპერატორისა!“

როგორც გაზეთები გადმოგვცემენ, ლოვის საბჭოში მოსახსნურეთ დემუტრატ მიდლო-ბა გამოუცხადებიათ კლოფინისათვის პოლონელების გამოსარჩლებისათვის.

ოსლადი. ტერორის საერთოდ ოსმალეთში და კერძოდ სულთანის სასახლე ილიზ-კოსკში ჯერ კიდევ არ მოვლო ბოლო. პირ-იქით, რაც დრო და ხანი გადის, სულთანნი მით უფრო სასტიკად იქცევა და მით უფრო მეტ მოხვედრებს აფიცრებს სჯის. ახალის ბრძანებთ, აფიცრებს აკრძალა რესტორანებსა და ყუბანებში შესვლა, ისეთ სტუმრების მიღება, რომელნიც იმათ ოჯახს არ ეკუთვნიან. აკრძალათ არა ნათესავებთან სტუმრად მისვლა, კონცერტებსა და ყრილობებზედ დასწრება. ქუჩაში საირული ორ აფიცრებდნენ მეტს ერთად არ შეუძლიანთ. არ შეუძლიანთ აფიცრებს შის ჩასვლის შემდეგ ყუბანებსა და სახლებიდან გამოსვლა. ყველა ეს საქორდ უკენით, რათა აფიცრები ვერაზილებს არ შეხვდნენ და არ დაუახლოვდნენ. ამას გარდა რესტორანებს აკრძალათ ვერაზიულ ჟურნალებისა და გაზეთების გამოწერა.

სამხრეთ-აზრია. ერთ გაზეთში დაბეჭდილია იმ ქალაქის შინაარსი, რომელიც ბურების წინამძღოლებს გამოუციათ და რომელიც ომის მოსპობის მიზნებს შეეხება. უმთავრეს მიზეზად იმას ასახელებენ, რომ იმედი აღარ გვექონდა დამოუკიდებლობის დაბრუნებისა. ბურებზედ ძალიან უმოქმედნი იმ ბანაკებს, სადაც ინგლისელი ბავშვებსა და დედაკაცებს ამწყვდევდნენ. ამ ბანაკებში ხალხი ბუზებივითა წყდებოდა. ბურებს ძალიან შეეშინდათ, სულ არ ამოგვიწყდნენ ბავშვები და დედაკაცები. ამას გარდა ბურებს მეომარნიც ცოტაინდა ჰყენდათ. იმათ უპირდათ ტყვეების შენახვა, ამიტომ ყველა ტყვეს ანთავისუფლებდნენ.

ჩვენ წ. და ამავე წელს ხელდასხმულ ვიქტორ მისევე ყოვლად სამღვდლოსაგან მღვდელ-მონაზონადაც; და ვიყავ მონასტრისა შინა გამოუსვლელად ვიდრე 1807 წლამდე, და ამ წელსა მიველ ქუბანთავეის მონასტრში, 1808 წელსა წავიდ ხეის ანაურის უფლებში არშის ბრძანებით მათში, სადაც ახლა ვიმყოფები, და იქიდან გარდმოვივლოდი ხოლმე ლარგვისის მონასტრში, რომელიც არის ქსნის ხეობაზედ და განავადები იმ მონასტრის ყმასა და მამულსა თავადთ ერისთავთ ნებით. ხსენებულს მთაში, სადაც ვიმყოფები, ვიპოვე ერთი გამოკვებული კლდე და იმაში გამოკვეთი ეკლესია, რომელიც არის ნაყურთხი დღითის მოშლის მიცვალვების სახელზედ ქათალიკოზის ანტონის ნებითა არხიმანდრიტის ნეოფიტესაგან 1809 წ. და ამას გარდა გამოკვეთი ვალაგანს შიგნით სამი სენაკი და დაღვანეს გარეთ ოთხი სენაკი და ჰა და იქ დაღვადგარ გამოუსვლელად აქამოდვე, სადაც ახლაც ნიადვ ვარ მუშაობასა შინა განვრცელებისათვის მონასტრისა მის შენობისა. ვარ წლისა მდ (44), საქმენი არა რამენი შემიბიან. ხსენებული მონასტერი, სადაც ვიმყოფები მე აწ, არს განშორებული სოფლებზედ ორის ვერსითა. ხსენებულს ჩემგან გამოკვეთილ სენაკებს გარდა სხვა შენობა არა აქვს-რა; ჩემმა განუშორებლად მოყოფილნი სრულებით არაიან არის, და ყაბითი-ყაბად, ოდესცა აღვასრულებ ხოლმე საღმრთოსა ლიტურგიასა, მაშინ მოვა ხოლმე მოსახმარებლად დიმიტრი ფიცხელაური, რომელიც დღამით არის სტეფანწმინდაში თავის სახლობაში. შესამოსელი არის იმ ეკლესიაში ოთხი ხელი თავისის და ფარნებით, ფილონებს გარდა, რომელიც არის სამი, ბარძიმ-ფეშუმში არის რვლისა, საქორა-

ნ ა რ კ ე ე ე ი

ამას წინადაც ვუსაყვედურეთ „ცნობის ფურცლის“ რედაქციის ბიარატრებს, რომ ქ. შ. წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების წლიური კრების შესახებ პატივცემულბე რედაქციამ წარსულ წელს, როცა ამ გაზეთის მედროშენი მეთაურობდნენ ოპოზიციის, სრულიად დაივიწყა ოპოზიციის უსუსურობა, ხოლო წელს-კი ერთი განგაში ასტეხა ოპოზიციის უძღურების გამო. ამიტომ ვფრჩხვდით „ცნობის ფურცლის“ რედაქციას, სამერამისოდ არ დავიწყებოდა, რომ „თვითთავად საზოგადო მოვლენას ყოველთვის და ყველგან ღირსეული დიდებება ესაჭიროება, თუნდაც რომ ამ მოვლენის პირუთენელი განმარტება თვით რედაქციის მედროშეთაც ამტყუნებდეს“.

„ცნობის ფურცლის“ მეფულეტონეს არ მოსწონებია ჩვენი გულწრფელი რჩევა და გუშინდელ ნომერში გვიმტკიცებს, რომ „ცნობის ფურცელმა“, არჩილ ჯორჯაძის მეთაურობის წერილით (იხ. „ცნ. ფურც.“ 1901 წ. № 1627) წარსულ წელსაც აღნიშნა ოპოზიციის უძღურება და ბოლოს დასძენს: „სანამ მოწინააღმდეგეს აზრს დაარღვევდენ, ან მას ულოდიკობას უკეთებდენ, ეს აზრი უნდა იცოდეთ.“ ივერის“ რედაქციას კარგად ახსოვდა ბ-ნ არჩილ ჯორჯაძის მეთაურობი, და თუ მაინც არ მოიხსენია, ეს იმიტომ რომ მსურდა იმით „ცნობის ფურცლის“ რედაქციისაგან განმორგებით გავყო, მართლაც ბ-ნ არჩილ ჯორჯაძის წერილი პატივცემულ რედაქციას გასამართლებელ საბუთად მიიანდა, თუ არა.

ჩვენი ლოდინი გამართლდა: „ცნობის ფურცელმა“ თავის გასამართლებლად ბ-ნ არჩილ ჯორჯაძის მეთაურობის წერილს ჩაქცია ხელი. ჩვენის აზრით სწორედ ეს მეთაურობა ამტკიცებს პატივცემულ რედაქციის აზრთა „ცვლილებასა და სხვა-და-სხვობას“, რაიცა ჩვენს ნარკვევში იყო აღნიშნული.

ბ-ნ არჩილ ჯორჯაძის მეთაურობის შესახებ აშკარად შეგვიძლიან ვსთქვათ, ფიცი მრწამს, ბოლო მაკვირებს. მისი წერილი დაისტამბა 31 ოქტომბერს წარსულ წლის გამგეობის წევრთა არჩევნების ოთხის თუ ხუთის დღის წინადაც, და თუმცა აღნიშნავდა გაზეთის ფურცლებზედ ოპოზიციის უძღურებას, მაგრამ საქმით-კი ამ უძღურ ოპოზიციას შინა რ უქრდა. იმავე წელი ჯორჯაძემ ოთხშაბათს (იხ. „ცნ. ფურც.“ № 1627, 1901 წ.) უძღური ოპოზიცია დატეხა და კვირას-კი გამგეობის წევრთა არჩევნების დროს სრული ნდობა და პატივცემულ რედაქციის გუშინდელი მეთაურობის რიხინად უკეთებებს: „სამი მკვლელის (აგლისსმე გამგეობის წევრნი) რომელი მოქმედება დაინახა „კალის“ პუბლიცისტმა?“ ამ გვარ მოქმედებას ჩვენს ლექსიკონში სწორედ ის სახელი ეწოდება, რაც ჩვენს ნარკვევში დავარქვით.

საკვლესიო წიგნები არის, რომლისაც ნუსხებს წარმოვადგენ, უკეთუ მოამთხოვება. რომელიც უფალს ღებუნატორს გამოუგზავნია სამი წერილი ქართული, ისინი ჩემი დაწერილი. ამათ დასაწერად მიიძღულა მე უფრო ამ საქმე, რომ ხევის ხალხნი არიან დიდ და ღირსნი და იმათში ზოგერთებისათვის დიდათ დასამიმეებელი იყო შეწერა მღვდელ-ბისათვის შვიდ-შვიდი აბაზისა, როდესაც ის მღვდლები რივინადაც თვალ-ყურს არ უგდებდნენ, არც არას მიჯერებდნენ; მოვიდნენ ეს ხალხნი, რადგან ჩემგან დანათლული იყვნენ და მისის მალე ყოვლად-სამღვდლოების მიტროპოლიტის და ექსარქოსის თხოვნითაქცესაგან მაქვს წერილით ბრძანება, რომ მღვდელნი ჩემნი მორჩილნი ყოფილიყვნენ და მე ვცდილვიყავ ქრისტიანობის გავრცელებას, —მისთვის მთხოვეს შუამავლობა მის მალე ყოვლად სამღვდლოებასთან, რომ ეს დებულბა ენატრებინა და შეძლებისამებრ ემსახურებინა და რივინათ მომღვდელნი მღვდელნი მის-ცემოდით. რადგანც მეც დაბარებული ვიყავ მისს მალე-ყოვლად-სამღვდლოებისაგან აქ ტვილისში, პასუხად ვუთხარი, რომ წერილი გამოეტანებინათ და მეც ვცდილობდი; რადგან წერა არ იცოდნენ, დაწერეს თვით მე მთხოვეს და ამისთვის მეც დავუწერე. და როდესაც შეიტყვეს მღვდელთა, რომ იმათზედ სანდურაის გამოცხადებას აპირებდა ხალხი მისს მალე-ყოვლად-სამღვდლოებასთან ჩემს შუამავლობით, მაშინვე წავიდნენ უფალ მიმორ ქანაოვთან და დამამხდლეს, ვითომც მე ხალხს ვაბუნტებდე და ვითომც მღვდლებს ჩაქცობდა უპირებდნენ.

იმანაც დაუჯერა იმათ სიტყვის და გამოგზავნა ჩემთან აზნაური დურმიშან კობიაშვი-

სხვა-და-სხვა წერილები

მეცხოვეთების აგრიცია და მათი გადაწვივა დაუზინაშალად *

ვახუდინის გარდა აგრიცების შესახებ ხმა-რობენ სხვა საშუალებებსაც:

- 1) წყაღმა კახსილია სხვადა გამოწვივან კარს, ხოლო ეს კარის წყაღი არ უნდა იყოს რძის საღებზედ სქელები;
- 2) მშრად ხსენეს;
- 3) მშრად პასეს;
- 4) დაწრად მშრად თავას;
- და 5) ქატოს, სილას, და უოვედ დღე გადარუნ-გადამარტუნებს იმ ტურქებისს, რომელმაც იხსნება აგრიცებთ.

პირველი ოთხი საშუალება ძალიან ადვილი მოსწონებოდა, მაგრამ 2—7 თვეზე მეტს მკვსა საშუალებით აგრიცებთ კარგად არ იხსნება სინესტის მიზეზის გამო. ჰკვირს გადაწვივების სინესტით ოდისიბებას ხსენებენ, პასეს და სხვა მასადაც, რომლისაგან სინესტე შედის აგრიცში. კარგი-კი აფუტებს ცოტად აგრიცის ცილას. უფად-სად უფუტესა, —თუც ცოტად ძეხა, —გარდა ვახუდინის, საშუალება აგრიცების დადის ხნით შენახვისთვის გადაბრუნ-გადამარტუნებას.

ადეთ რამე ტურქელი (ტურქელი არ უნდა იყოს თახისან ექსტრას), მაკვლითად, უუთის ან პასეს, ან სხვა რამე ხის ტურქელი და ჩაწვეთ ვერ ერთა წყაღე აგრიცნი, უსათუად ვიარამადა. ამ წყაღებზედ გადაწვივით მატკავა, ტილო, ან დაწარეთ პასე, დაწრელი თავა და დაწვეთ ზედა შორე წყაღე აგრიცნი, უსათუად ვიარამადა; შემდეგ დაწარეთ პასე ან თავა და ასე ბოლომდე. ტურქელა რომ აგრიცებთ აიყება, დაწარეთ ოქცილი თავა ან პასე, რომ სხურავს და აგრიცებს მკვსა თავისუფალი ადვილი არ დარჩეს. იოლოს დაწარეთ უუთი, თავა დაწვეთ და დაწინებთ რითამე უუთის ზეგითი ან ქვეითი მხარე. უუთი უოვედ დღე უნდა გადაბრუნ-გადამარტუნებთ: ერთ დღეს რომ წყაღით მხარე ზეგით იყოს, შორე დღეს უნდა ქვეით მიაქციოთ.

შეიძლება კიდევ თათოვანი აგრიცის შესახებ შეიძლება, —თუნდაც გზებით ქადაღში, —და ისე ჩაწვეთ ტურქელში. ამ საშუალებით მე შეიძლება აგრიცნი შესახელი ათ თვეს, და ორმოცდაათი ერთად არ გაფუტებულა.

ამ საშუალებით თსთმეტ თვეს შესახელ მმრებსადაც, დე-და-ბუას სიტყვით, ერთსა ინგლისელმა შემამულემ გამოაჩინა წიწილებით. ეს მოგვება; რასაკვირვებთ, ძალიან იმგვართა და ატკიცებს მთავად იმას, რომ ეს საშუალება ერთ საუკეთესო საშუალებად უნდა ჩათვალოს. იმისთვის, აგრიცნის რომ თავისი ბუნებით იხსნესტ არ დაწარვას, ბ. დე-და-ბუას ურჩევს აგრიცების ქახის ქახისა.

აგრიცების დადის ხნით ხელოვნურად შენახვა აძეხან საინტერესოა, იძეხან საჭირო არის ჩვენთვის, რომ დადაც სასურველია ჩვენს შემამულეებმა ამს მიაქციან კასაკუთრებითი უფრად-ღება და მანდალასის ხელი შეუწყონ ამს შემამულეებში. ძალიან სასურველია გამოსცადონ ამ საფუხეში ორი საშუალება: ვახუდინით შენახვა და შენახვა გადაბრუნ-გადამარტუნებით. ქადა-

*) იხილეთ „ვერია“ № 108.

ლი ამის საკითხავად, მეც ვაჩვენე ჩემგან დაწერილი წიგნები, რომ იმაში ჩაქოლვისა არა ეწერა-რა, არამედ მღვდლებისაგან იყო მოგონებული; ხსენებულბა კობიაშვილმა მოიკითხა სოფელში და მღვდლების ბეზლობა ტყელი იღობინა, მერმე გამომართო ეს წერილები და მიუტანა უფალს ქანაოვს. მღვდელნი, რომელნიც ტურქობენ და მემორიალობენ, არიან —ბართლომე ყაზიშვილი სტეფანწმინდელი, სტორიონ სუჯაშვილი გვრგვეტელი, შიო ფაჯიშვილი სინიური, რომელნიც სიტყუით თავინათ დანათლულად უწოდებენ ჩემგან აღრევე მონათლულთ და ჩემზედ უწინდელთაც ოსთა და ხევისურთა სწოს მცხოვრებთა და ამას გარდა რამდენჯერმე შევამჩნიე, რომ იმათ მომეტებული აჩვენეს თავინათგან მონათლული და იმდენი ღვინი დახარჯეს, მაგრამ იმდენი მონათლული არ აღმოჩნდა. და შემდგომად მე აღარა მკითხეს და რაბორტი ჩემს ხელ-მოუწერლად წარმოუდგინეს ნუსხებისურთა, როგორც თვით მათ გამომიცხადეს მე, მალე-ყოვლად-უსამღვდლოებს ექსარქოსს, რომლისაგანცა მქონდა მე და მღვდელთაცა მათ ბრძანება, რომ ჩემს მორჩილებში ყოფილიყვნენ.

დიახოქნი, რომელთაც კურთხევა მიწოდებდნენ, არიან: შიო ლულუშაური, დიმიტრი ფიცხელაური და იოანე ხუციშვილი, რომ ჩემგან დანათლულნი არიან ხევისურნი ჯუთას და ართხისს და ქისტნი, რომელნიც არიან ჯუთასს, სამი კომლი, ოსნი ოქროყანას სწოს ხეობაზედ და ახოთს, აგრეთვე სტეფანწმინდას, თოთს, ფაშვისს და ხურთისს —ამხედა შესაძლებელი არს დავიბოძებო მთელი საზოგადოება არავის მცხოვრებთა და გიორგი მღვდელი ბაბიშვილი სიონს მცხოვრებთ. მე ამ-

ქვეში მცხოვეთების აგრიცების შესახებ სასამართლო საგანმებლად ექსარქოსს უნდა წავიშნებო, შეტადრე იმათთვის, ვინც ბუერს აგრიცის ხმა-რობას.

ხშირად მოხდება ხოლმე, რომ რუსიოდაცან და შეტადრე სახლგარ-გარეთიდაცან მოტახლად აგრიცებოდაცან სრულბით არ აჩვენებს წიწილები, ან და ათში ერთი, ან ორი-სამი. ეს იმატომ ხდება, რომ აგრიცში ხასხული ნათუფი იხედავთ, ანდავთ აგრეთვე აგრიცის ტულოც. ვისაც ეს გამოუდგას, ის უოველთვის ამოიხიანებს გამოწვივას წიწილები იმ ჯამისა, რომლისა ჯამის აგრიცებთ შეიტანდა ჰურს. მით უფრო რომ ფასი თათქმის ერთი და იგივეა, ან ცოტათი მეტო: თუ ერთ დუთინ აგრიცში ვახუდინებენ ერთ თუთხამდას —ამავე ფასით ან ორ-სამ მანეთათ შეტად შეიძლება გამოწვივით წიწილი წიწილი: (ვარა და ვიწინება).

ვისაც უნდა აგრიცების შორს გაგზავნას, იმან უნდა თათო აგრიცნი გაახვიოს წმინდა ბამაში, გართ შემოახვიოს წმინდა ქადაღი და ვიარამადა უნდა ჩაწვეთ უუთი; აგრიცის და აგრიცის-შუა უნდა ჩაწვივოს დაწარეთ თავა ან ხსენებ, ან და ნაცარი. უუთის სახურავზე უსათუად უნდა დაწარეს „ფრთხილად“ (осторожно) და „თავი“ (верх).

საკვლად აგრიცების გაგზავნა სულ ადვილია: უუთის ძირში უნდა მთავროთ ნახევარ აგრიცის სასქეზე პასე, ან დაწრელი თავა. ზედ დაწვეთ აგრიცზედ აგრიცებთ, შემდეგ კიდევ აგრიცებთ, მერმე თავა და ასე, სანამ აამსიბოდაც.

გასვლავ აგრიცებთ არ უნდა ერთს ღაეი, სულ-დღემუად აგრიცნი, რადგანც დაწარენ აგრიცების გაფუტებას.

ბატარა შენიშვნა

წერილში „ქართული ენა საშუალოდ“ (იხ. „ივ.“ № 111, მასისა 30, 1902 წ.) ავტორს ბ-ნ ისიდორე შიოს ეს ერთი შევდომი შეშინება, რომლისაგან სწორებაც სჭირდა მაშინა. საქმე ის არის, რომ პატივცემული ავტორი, სხვათა-შორის, ამბობს: „მართალია, არის ისეთი სიტყვებიც (მეორეულად-დაწარეთ), რომლებიც ქართულიდაც არ წარმოისტეკება, მაგრამ ისეთი სიტყვები არც ძირითადი მეორული სიტყვებისა მკ., სიტყვა ათასიანა —ადღებთა წარმოისტეკება პერსულ სიტყვა „თანატრადან“ (სიველი). სხვა სიტყვების შესახებ რა მოვასხნეთ და სიტყვა „თანასა“-კი, რომელიც პერსულ სიტყვად მთავან ავტორს, წმინდა მეორე-ქართული სიტყვას და ნაშუაზედ გაითქვას. „თანასა“; „მოთხრობა“ იგივე თქვას; გათქვას და ამატომ ჰქვას ადგომას, რომ ეს დღე მართლაც გათქვას, სინათლის ქვეყნად მოთქვას მთავანსაგან. ან, სხვა მოთხრობა —სიველი და სხვა ადგომას. „რუსიოდაც ხომ ადგომას „составъ прінадлежитъ“ —ს უძახის და მეტყველებს-კი ბი-რდაზი, თანაფ“ დაუქმებოთ ამ დასთვის.

სასამართლო

(დაეა თვად დიმიტრი ჰაქევაძის ანდერძის გამო *).

როგორც გუშინდელ ნომრიდან უწყინან მკითხველებმა, ჰაქევაძის ანდერძის სადაო სა-

ლა არიან მყავს. ყოვლად-სამღვდლოს მთავარ-ეპისკოპოსის დღისთეოზის დროს მივიღე ოსეთის კამისის თეორიონ ჯამაგირში ხუთი თუმანი და ვითარცა პირველ, აგრეთვე აწყა, ვიზრდები მოწყობებითა. ამ განცხადებაზედ ხელს ვაწერ მღვდელ-მონაზონ ბესარიონი.

თათან არხიმანდრიტი ქუბანთაგვისა. იმავე სექტემბრის 3-ს ჩამოართვეს ჩვენება დიახოქებს: შიო ლულუშაურს და დიმიტრი ფიცხელაურს. მათმა ჩვენებამ დაამტკიცა ბესარიონის სიმართლე.

კანტორამ მიიწ 10 სექტემბერს ქურნალით დაადგინა:

- 1) რადგან ბესარიონ ბერმა აღიარა სამივე წერილები თავის ხელით დაწერილი და მისის ჩვენებიდან სინან, რომ იგი სუსტის ქუისსა (слабости), ამიტომ მის დასასჯელად და გასაფრთხილებლად წარგზავნოს შიომღვიმის უდაბნოში და დაეწეროს წელიწადში ექვსი თუმანი. ამიტომ ბესარიონი ჩამბარდეს შიომღვიმის უდაბნოს მმართველს არხიმანდრიტს თათანას, რათა მან ბესარიონ ბერი ჩამბაროს ვისმე და იქონიონ მისზედ მღვიმარე ყურად-ღება (бдительный надзор), და ნება მიეცეს ბესარიონს ჩვეულებისამებრ აღიაროს ცალკე სენაკი სასობოვლად იქვე შიომღვიმეში. ამაზედ ეცნობოს გუბერნატორს ხოვესსიაო.
- 2) საეკლესიო ნიონით და სანხარის საეკლესიო ქრება ჩამბარდეს შესახებ სტეფანწმინდის მღვდელს ბართლომე ყაზიშვილს შემდეგ განკარგულებად, ხოლო მეტყუინების სია ეგზარქოსს წარმოუდგინოსო. კანტორამ აცნობა ხოვესს 12 სექტემბერს, 1819 წ. № 472, აგრეთვე ათანასეს და ბართლომე მღვდელს ესრეთი დადგენილება კანტორისა.

მღ. 3. კარბელაშვილი, (დასასრული იქნება).

ქვე პალატამ განიხილა ნ ივისის. საქმის განხილვამდე სამოსწავლო უწყების ვეტილიზაცია. ი. მელეუკოვიძე სთხოვა პალატის გადაეცა საქმის განხილვა. საქმის განხილვა იმით გამოიწვია, რომ დროს სიმტკიცის ერთი არ შეგნო საფუძვლიანად გამყარდა საქმე. თუ ვეტილიზაციის დასჯერადი მთელი თვე, მე უფრო მეტი დრო უნდა დამენიშნოს საქმის გასაწყობად. მეორე: საექსპერტო კომისია გვატყობინებს, რომ მას არ შეუძლიან გადაჭრილი სიტყვა წარმოთქვას ქვეყნის სულიერი მდგომარეობაზე, რადგანაც არა ჰქონდა საკმარისი საბუთები. მე შემძლია წარმოვადგინო ახალი საბუთები, რომელიც იმედია ნათელს მოჰყვანს საექსპერტო კომისიის ჩვენებას, ეხლა ბუნდოვანს.

ბ-ნი ახმანია: საექსპერტო კომისიას არ დამინებია მთელი თვე; ეს მხოლოდ შემთხვევით მოხდა. ბ-ნი კედრინი პეტერბურგში წავიდა, ჩამოსვლამდე მთელი თვე სტარდებოდა და იმისთვის გაგვძლდა ეს საქმე. მე ეხლა ვილაპარაკებ და შეიძლება ჩემმა ლაპარაკმა ბევრი აზრი აღვიძროთ, ხოლო ყველა ამის გასაწყობად რომ ორ-ორი კვირა მოითხოვოთ, პროცესს ბოლო არ მოკლდება. რაც შეეხება ახალ საბუთების წარმოდგენას, მაგის ნება აღარა გაქვთ, რადგანაც თქვენმა წინამოადგილე ვეტილიზაცია სწრაფად დასრულდა, რომელზედაც ბ-ნი ექსპერტებს უნდა დაემყარებინათ თავიანთი გამოკვლევა. დღეს უნდა გადაწყვიტოს ყველაფერი საბოლოოდ. ნუ გაიფიქრებთ, ბ-ნო, რომ კედრინი აქაური მცხოვრებელი არ არის.

კედრინის მიერ წარმოთქმულ ორივე სიტყვის შემდეგ, პალატამ გადაწყვიტა, საქმე ამ დღევე განიხილოს. შემდეგ წავითხოვე იქნა საექსპერტო კომისიის მოხსენება. აი ექსპერტების აზრი: „განსვენებული ქვეყანაში სულით ავადმყოფი იყო. მის ჰქონდა გულის ავადმყოფობა და ტვინი ჰქონდა მოშლილი, ამიტომ მისი სულიერი სიმართლე შეწყვეტილი იყო. ყველა ეს მოწმობა, რომ მისი „შეგნოლი ნათელი აზრი და სალი ქვეყანაშია რაიმე საგანზე. ამასთანავე ვუბნებთ, რომ არ შეგვიძლია უკეთესად განვმარტოთ მისი სულიერი მდგომარეობა, რადგანაც საბუთები მკირე გვაქვს ხელთ“.

მკირე კამათი გამოიწვია იმის, თუ რას ჰქონდა „არ შეგნოლი უკეთესად განვმარტოთ“ და გამოიკვია, რომ ქვეყანაში სულიერად ავადმყოფი იყო, მაგრამ რაგვარი ავადმყოფობა ჰქონდა, ამის გამორკვევა არ შეუძლიან.

შემდეგ ვეტილიზაცია სიტყვები წარმოთქვეს. ახმანია: მოწმობების ხელის-მოწერა განსვენებულ ქვეყანის საიდგომო ქალაქზე არ არის მისაღები მხედველობაზე, რადგანაც მათ ბოლოს წარმოთქვეს, რომ შიშით მოვაწერეთ ხელი. ამავე მოწმობებზე მე ვანაცხადებ, რომ განსვენებული ქვეყანაზე არ იყო სრულს ქვეყანაში. საექსპერტო კომისია ამტკიცებს, რომ ქვეყანაზე ფულის განაწილების დროს არ ყოფილა სრულს ქვეყანაზე. ამის გარდა, გინდაც სრულს ქვეყანაზე ყოფილიყო განსვენებული, იმის მიერ დატოვებულ ქალაქის სისრულეში მოყვანა შეუძლებელია, რადგანაც იქიდან სრულდებით არა ჩანს, ვის უტოვებდა ფულს და ვის არა, არ არის დასაბუთებული კაცი, რომელსაც უნდა ჩამბარდეს ფული. ქვეყანაზე ეს ფული სამოსწავლო უწყებისათვის არ გადაუცია. მან დასტოვა ფული ბავშვების გამოსაზრდელად და რა უფლება აქვს უწყებს, რომ თვით აიღოს და ამა თუ იმ სტანდარტს მოახმაროს?

კედრინი: საექსპერტო კომისიასაც რომ არ მივაქციოთ ყურადღება, თვითონ ანდერძის წერილში ბევრი ისეთი ადგილია, რომელიც არ შეიძლება საღის კვირის ნაყოფად ჩაითვალოს. ფული ორ ნაწილად არის გაყოფილი და სამ მხრივ-კი ინიშნება. ერთსა და იგივე დროს იგი ენიშნება გამოსაზრდელად ისეთ პირებს, რომელნიც არც ჩვენ ვიცით და არც, მაგნი, თვითონ განსვენებულს უნდა სკოდნოდ. ეს პირნი ამ ფულით უნდა სარგებლობდნენ „საუკუნოდ“. როგორ უნდა გავიგოთ საუკუნოდ? დაბადებულად როდემდის? ვანა საუკუნო ცხოვრება აქვთ ამ პირთ? განსვენებული ამბობს: „ჩემის სიყვარულის შემდეგ გთხოვთ ფული გადმოიტანათ“. ვისათვის ფულის გადმოიტანს? ის ხომ არავის არ დენიშნა? შემდეგ განსვენებული სწერს, ჩემის ფულის სარგებელი დანიშნოს ობლებს და შეუძლოთ ქვეყანაშით გვიარსას. ვინ უტოვებს ამ მკამლებს, არამედ დროისთვისა. არ უნდა ვაარჩიოს ესა და დღუნიშნოს სარგებელი. ამის გარდა, ქვეყანაში არიან თავადნიც, გლეხნიც და აზნაურნიც. ვთქვათ რომელმე აზნაურმა მიიღო თავადობა, ამის შილდებსაც ვეუთვნით, თუ არა ნაანდერძე ფული? შედეგობა. საექსპერტო კომისიის განხილვისას, ვითომც მოწმობები ამტკიცებდნენ, სრულს ქვეყანაზე არ იყო ქვეყანაში, რადგანაც ქვეყანაში არა ჰქონდა ტყუილად ჰქონია, რომ პატრონი არა ჰქონდა, ტყუილად ჰქონია, რომ პატრონი არა ჰქონდა, დატოვებულ ფულს. ეს ფული უნდა მოხმარდებოდა სამოსწავლო საქმეს, მაშინადაც, საანდერძო ქალაქის თანახმად ქვეყანის განსვენების უმალ ფულს პატრონი უნდა მოხმარებოდა, რომელიც თავის საქმეს მოანდობდა ამ ფულს. რაც შეეხება ისეთ ადგილებს, საიდგანაც, ვითომ-და, ნათლად ჩანს განსვენებულის სულით ავადმყოფობა, ამაზედაც არ შეიძლება თანხმობა გამოვაცხადო. საექსპერტო კომისია არ ამბობს გადაჭრილი სიტყვას იმის შესახებ, თუ რა მდგომარეობაში იყო განსვენებული. ამბობენ, ანდერძის ეტყობა, რომ იმის დამწერი სრული გონების პატრონი არ იყო. საექსპერტო კომისიაც ამტკიცებს და მეც მოვასხენებთ, რომ ნაწერს სალი ქვეყანაშია. რასაკვირველია, არის შიშ პატარა „შეცდომები, მაგრამ რა უკეთეს: ნუ გაიფიქრებთ, რომ ქვეყანაზე მოხუცი იყო, ამასთან არ იყო და თქვენსათვის არც ვეტილიზაცია და არც მაგდენად განათლებული იყო, რომ ყოველს ლოგიკურს შეცდომას ასცდნოდა. მე წარმოვადგენ ახალ საბუთებს, ახალს მოწმობებს, რითაც შეიძლება დავამტკიცო, რომ ქვეყანაში სრულს ქვეყანაზე იყო. შემძლიან აგრეთვე წარმოვადგინოთ იმისი წინა ნაწერები, რომლებიც ანდერძებზე უკეთესი არ არის.

კედრინი: მაშ, როგორც თქვენის სიტყვებიდან ჩანს, ის სრულს ქვეყანაზე არის დროს არა ყოფილი. ამიტომ იმის მიერ დაწერილს ანდერძს არც უტოვებდა უნდა მიექცეს. მართალია, მან ბევრი ავადმყოფობა გამოხატა და ბევრი ქირ-ვარამიც ჰქონდა, მაგრამ იგი მხოლოდ 40—50 წლისა იყო, ამ ხანში-კი კაცი მოხუციათ არ არის, როგორც თქვენა ჰქვიათ.

პალატის გადაწყვეტილება გუშინდელ ნომერში ვაუწყებთ მკითხველებს. პალატამ 19 ივნისისათვის გადასცა ამ საქმის საბოლოოდ გადაწყვეტა და განაჩენის გამოცხადება.

„ივარის“ ფონდები

დ. ცხინვალი. ა. ფონდებისათვის. თქვენი მოწერილი ამბავი არ დაბეჭდვება.

დ ე კ ე მ ა

(საკუთარის კორესპონდენტისგან)

ფოთი. სოხუმში დრამატულმა დასმა გამართა სამი წარმოდგენა, რომელსაც დაესწარა დიდძალი საზოგადოება. არტისტებს შორის არიან ძვირფასი საიუტურები. ადგილობრივმა დიდკაცობამ, ინტელიგენციამ და ვაჭრებმა, კნენია ტრეზნიზა შეიკრიბნენ მეთაურობით არტისტები მიიწვიეს ვანშად, რომელსაც დაესწრა სამს კაცობაზე. გუნდმა წარმოთქვა სიტყვა, რომლითაც მადლობა გადაუხადა მასპინძლებს. ფოთის ახალგაზრდობის თხოვნით დრამატულმა დასმა გამართა კიდევ ერთი წარმოდგენა, რომელსაც დაესწრა მრავალი ხალხი. ხვალ წარმოდგენა სენაში იქნება.

(„რუსეთის დეპუტატი სავენტურისგან“)

5 ივნისი

პეტერბურგში. შემოდგომიდან არსდება პეტერბურგის საპოლიტენიკო ინსტიტუტი. შეიძლება მიღებულ იქნას 270 კაცი; მიღებისათვის საჭიროა ატესტაციები უმაღლესი სასწავლებელთა, გინაზიებისა, რეალურ და კომერციულ სასწავლებელთა; თხოვნა უნდა იქმნას პირადად 1-ლ ივლისისათვის, არა უგვიანეს. ინსტიტუტს ექნება განყოფილება: ელექტრო ტექნიკური, ეკონომიური, ხომალდთ-სამშენებელი და მეტალურგიული.

პარიზი. ბონაპარტის საქმის გამო იუწყებიან შემდეგს დაწერილებით ცნობას: გენერალ ბონაპარტს მიუღია ამ 18 წლის წინად კარგად დიდი ფული, რომელიც ისე მიუზღვია, როგორც ნაწუქარი, მაგრამ, სასამართლოს აზრით, ეს ფული მიუციათ ბონაპარტისთვის შესახებ და დაუფლებიათ მისი დაბრუნება. რადგან ეს დავალება ბონაპარტს არ აუტოვებია, იმ ფულის მოსაკუთრებ მკირე-წილგანის დედის მიუზრათვის სასამართლოსათვის. სასამართლომ გადასწყვიტა დაბრუნებინა ბონაპარტს ის ფული. ბონაპარტს დაბრუნება ფულის დაუწყია ნაწილ-ნაწილ. ამასობაში მოსაკუთრებ სრულ-წილგანის გამხდარა და მიუზრათვის სამხედრო მინისტრისათვის, რომელსაც თავის მოვალეობად მიუჩნევია გადაცემა ამ საქმის განხილვისას სადის-კოალიზარო სასამართლოსათვის. სასამართლომ, რომელსაც გადასწყვიტა ჰქონდა, ბონაპარტს პარტიზების წინააღმდეგ ხომ არ მოიქცია, დაადგინა—არაო.

პარიზი. კიტჩენგომა ვაუგზანა დევეტს, დელოარის და ბოტას დეპუტატი და დიდს მადლობას უთვლის, რომ ეგრე მხნედ და მოხერხებულად გადავიდა საქმე იარაღის აყრისა ბურთიანად. ბურთა მოქმედებამ იარაღის აყრის დროს და მათმა ყოფი-ქვეყმად დიდად ასიამოვნა მეფე და დიდად საკეთილოდ იმოქმედა ბრიტანიის ერზედ, რომელიც გულითადად სულამ უძღვნის ბურებს, როგორც თანა-მოქალაქედ და დარწმუნებულად, რომ აწ-კი იწყება სამხრეთ-აფრიკაში ხანა სრულის შერიგებისაო.

ლონდონი. კიტჩენგომა ვაუგზანა სრული სიებით: ტრანსვაალში იარაღი დაჰყარა 11,225 კაცმა, რომელთაც ჰქონდათ 10,843 თოფი. იარაღებს ახალსენში 5,359 კაცმა, თოფი ჰქონდათ 5,280; კაპის ახალსენის სია ჯერ სრული არ არის.

355. დეპუტატთა პალატაში კლოფანმა სთქვა: ბიულოვის სიტყვა იმ კანონის გამო, რომელიც შეეხება ბოლონელებს, წინად განზრახული შეურაცხყოფა ავსტრიის ნემნეცებისაო. ამიტომ ვიყვევ ავსტრიის სახელმწიფო კაცთ, ნუ იხებებენ თვისის დუმილით ბერლინიდან ნასროლ შეურაცხყოფის წინაშე ისეთი მდგომარეობა დაწესდეს, რომ ქვეყანას გგონოს, ვითომ ავსტრია ვასსალი იყოს გგონებისა. ჩემის აზრითაო, ვანაგრძო კლოფანმა, —ავსტრიის ახალიწულება მფარველობა გაუწიოს მკირე სამეფოთა და ერთაო. შემდეგ მან ჰკითხა მინისტრ-პრეზიდენტს, თანახმა ხართ თუ არა ამ აზრისაო.

სინდისი. სოფელ შილოვკის, სიმბირსკის მხარეში, აკურთხეს სკოლა ბაღში მომუშავეთათვის. სკოლაში მიიღებენ სოფლის სკოლის საუკეთესო შეგირდებს. ამ სკოლაში კურს-დამთავრებულნი გამოცდილნი მებღებენ იქმნიან. პლოცკი (საგუბერნიო) ზაბოკრეცკისა და კის ფირმის მიერ კონცესია ბლოცკის ელექტრონიტ განათებისა. 38 წლის შემდეგ ყოველივე შენობა ფირმისა და მანქანები ქალაქს ეთმობა უსასყიდლოდ.

სარკოსი. მთა-მადის მრეწველთა კრების სასტატისტიკო ბიუროს ცნობით, 1901 წელს სავერობო რუსეთში პირველად მიღწეა და მიღწეულ ქვა-ნახშირის რაოდენობამ მილიარდამდე, სახელდობრ 1,002,425,000 ფუნტამდე. 1900 წელს იყო 985,195,000 ფუთი. კავკასიაში იკლო ქვა-ნახშირის დამუშავებამ.

პეტერბურგში. დღეს, ივნისის 5, ხელმწიფე მემკვიდრემ იხება ჩაბრახება ორთქლის გემში, რომელიც გაემართა მის იმპერატორ-უმადლესობის იახტა „შარნიცა“-სკენ; იახტაში იმყოფებოდნენ უკვე ისინი, ვინც უნდა ახლდნენ მის უმაღლესობას მცვე ელდარდ VII დავაგრვინების დროს.

6 ივნისი.

კიევი. ბოლგარის მთავარმა დათავლიერა პეტერის ლავრა, ბრძანდებოდა საღარბაზოდ მიტროპოლიტ თეოფანესტესთან, ინახულა ქვეითა ჯარის ბანაკი და გაემართა ვარშავისკენ.

კონსტანტინოპოლი. გამოცხადდა ირადე (სულთანის ბრძანება), რომელიც იწონებს რუივებს პროექტს სახელმწიფო ვალის შეერთების შესახებ.

პარიზი. სივეტონის არქვის გადასინჯვის შემდეგ პალატამ, 314 ხმის უმეტესობით 216 წინააღმდეგ, დაადგინა: პალატამ დაჰგმო არა პატრიოტული და საფრანგეთის საწინააღმდეგო საღივამაციო აგიტაცია საფრანგეთის ღივასა და გადასწყვიტა სივეტონის ამორჩევის თაობაზედ გამოძიება მოახდინოს.

5% გირავნ. ფურც. იმავე ბანკისა	—	—
პარიზი მმ. ნობელის საწარმო მრეწვე.	—	—
პეტროვი	—	—
„ კასპიის ანხანავობისა.	4600 წყ. გაყ.	—
„ ბაქის ნავთის საზოგად.	438 წყ. გაყ.	—
„ ა. ი. მანათლევისა და აპ.	—	—
ნავთის სამრეწვე. საზოგად.	183 წყ. გაყ.	—

სოფელ-დღური საპირი ცნობანი: რეისისგან მატარებლებს მიმოსვლა 18 აპრილიდან 1902 წლის

ბ ა მ მ.	მოდის ტფილ.	გადის ტფილ.
სწრაფი მატარებელი (პარასკეობით)	8 ს. 43 წ. დღ.	11 ს. 49 წ. დღ.
ფოსტის „ (ყოფ.-დღე)	4 ს. 54 წ. დღ.	1 ს. 34 წ. დღ.
სამზავ.	8 ს. 37 წ. დღ.	8 ს. 22 წ. სად.
ბ ა თ უ მ ი.		
სწრაფი მატარებელი (ყოველ-დღე)	10 ს. 2 წ. დღ.	7 ს. 43 წ. დღ.
ფოსტის „	12 ს. 32 წ. დღ.	6 ს. 7 წ. სად.
სამზავ.	7 ს. 37 წ. სად.	9 ს. 27 წ. დღ.
ქარსი და ალაშხანა.		
ფოსტის მატარებელი (ყოველ-დღე)	7 ს. 18 წ. დღ.	9 ს. 28 წ. სად.
ამზავრო და სკანონ. (მხოლოდ ალაქსან-დროპოლამდე და ალაქსანდროპოლი-გაგან).	4 ს. 35 წ. დღ.	3 ს. 13 წ. დღ.
ბ რ გ რ მ ი.		
სამზავრო მატარებელი (ყოველ-დღე)	6 ს. 57 წ. დღ.	6 ს. 22 წ. დღ.
სამზავრო „	9 ს. 58 წ. სად.	2 ს. 28 წ. დღ.

გ ა ნ ც ხ ა დ ე ბ ა

ბზილისის ქალაქის გავამჯობა ამით ატხადებს, რომ საქორთა სადგომი ვერის ირაკლის სახელობის მე-2 საქალაქო სასწავლებლისათვის პირველ საბოლოო-ციო ნაწილში, ეხოთი, შემოსის საწყობით და სამხარეულთა, სუფა საჭიროა რვა ოთახი, რომელთაგან სამი დიდი და ნათელი უნდა იყოს: 9 არშინი სიგრძე ჰქონდეს და 10 1/2 არშინი სიგანე, ან 13 არშინი 9 ვერშობი სიგრძე და 7 1/2 არშინი სიგანე, სიმაღლე ოთახებისა უნდა იყოს 4 არშინი და 14 ვერშობი (3—5—3).

წერა-კითხვის საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში იყიდება ორი ახლად დაბეჭდილი წიგნი: სოფლის სოფლის ცხოვრებიდან არბოვლის ფასი 10 კ.

სოფლის მხრიდან

მოთხრობანი დავ. კლდიაშვილისა ფასი 30 კ.

წარაქითვის საზოგადოების წიგნის მაღაზიაში იყიდება შემდეგი ახალი გამოცემული წიგნები:

სემუწვილი ამბები გე. გაბაშვილმა	30
საქარ. ისტორია ბრძენის I-II ნაწ.	1 40
Земельные вопросы и преступность на Кавказе Г. Туманов	60
საღატორატურო ქართული. სილოვან ხუბაძის გამოკვლევა	1 მ.
მთარსობის დ. კლდიაშვილის.	30
ყოველის მხრიდან. არბოვლის.	10
ისტორია ბავშვის ხელის მდგომარეობის	50
ამადის ნათება, ვაჟ-ფშაქვასია	15
ამბავნი და მთარსობის, გრ. ვიფთხის	15
ახუნდი, ვაჟ-ფშაქვასია	5

ანტონის და კლოპატრა, შექმნილისა	5
სოფ. თეოდოსი, ე. ბ.	5
Або Тифлисский, Е. К.	5
Грузинский отрывок Калилы и Димны, А. Хаханов	60
გოთრი და მხიკელი	10
რ. ანაბიძის	60
დ. კარაუჭილის	25
მელის წიგნი, ე. თაყაიშვილის	40
მუშათა კითხვა	15
მოკლავრობა ევრუსალიში, დეკ. ბ.	1
კონსტანტინის	1
მოძღვრება, ი. კამრეკელის.	40
Древний Анцихатский соборъ. Карбеловъ.	20
ქართული წმინდანები, გ. ალექსანდის	40
შრომ და პუბლიკაცია, თარგ. ნინიძის	30
ჩანაგა, ე. ანაბიძის	1
ჩემი აზრი და ფიქრები, ს. ხუნდაძის.	1
Царица Тамара, М. Джана-швили.	50
ცისტრეკა, ავ. ცაგარელის	30
ცხოვრების სარგე II, ვამბ. ი. იმე-დაშვილის	1
Характеристики и воспоминания Г. Туманова	50
დედა, ანდერძის	8
Краткий очеркъ Грузинской народной музыки, И. Карга-ртели	30
კუბაკი ქართულის ანაბის	1 მ. 20
ლექსები კანდელიძის	50
კვლავილის	50
დამსვენებელი, თარგ. თ. სხვაკასი	1 მ.
დაუფლობელი წმ. ნინისა	20
Двѣ сестры въ Кахетин, Е. К.	10
Давидъ Гареджелы, Е. К.	13
ეტოუგობა, თ. სუსეგაძის	13
ღუბ, მთარსობა	50
Вступленіе Грузин въ составъ Росс. имперіи, М. Хелтулишвили	40
Назрѣніи Е. роповъ съ, К.	20
ოგი წლის წიგნი, გ. წერეთლის	5
Очерки по истор. Грузин. словесности, т. III Хахановъ.	3
ამბავი მადის ქვის	5
აკადო საქმეწვილი, მთარს. ი. გოგუაშვი.	15
ათონის იუგის მონასტრის ხელთ-წერა	1 მ. 50
ბერძენი, თარგ. გ. გვახავასი	40
ბენა.	10
ბუნების სიგანე მოგუგნის, ს. ვუ-ლევის	15
ბაშა-ჩიქვი, აკაის.	30
ბუნება სურათები, ი. ალხაზაშვილის 1 მ.	30
გლეხი-კაცის ისტორია, III—IV ტ. 1 მ.	20
ადმირალი, აკაის	5
გასართობი	10
გოგუაშვილი აკაი, ზ. კ.—სა	15
გუსტავ ვაზ	30
ზატარა ღირდის თავგადასავალი	30
ზატარა კეფის ტყავისა.	25
რამს კანკეგას, თარგ. ალ. ს.— შედის	40
სიტყვიერების თეორია, ე. კირიანის და გრ. ვიფთხის	1
სმარტკაი, თარგ. ნ. უიფანის.	60
ავრო დღესსწავლა	25
Въ Барсовой кожѣ, Мкинвари	1 მ.
სურათის კომპო, ე. ბ.—დის.	3
Заслуги Грузинскаго монаше-ства, Е. К.	30
თხზულებანი ვაჟ-ფშაქვასია	1
თეორია სიტყვიერების, კვლავიანის	1
თამარ-დელოვლის საქმე	1
თამარ და სხვა, ან. ფურცელის	1
ისტორია ქართულ სტამბების	1
ათონის იუგის, სახელოვანის.	4
განსვენებული საქართველოს ისტორიიდან I—II არ. ქუთათელის	60
სამეგრელოს აღწერა, თარგ. ა. ჭეო-ბასია	1
სამხრეთი საქართველო, ზ. ჭ.—ს	30
საქმეწვილი ამბები, ევ. გაბაშვილის.	50
სემუწვილი, ს. ქვარაძის.	2
ტარტუფი, თარგ. ივ. მკვარაძის	50
უგუგათა დღეებანი, მ. ჭანაშვილის	1
მეცნიერებისათვის წამებულები	1
Михетъ и его Соборъ, А. Натро-ева	1
ნელი და ზატარა, თარგ. ელ. წერეთლის	1
ნათება, აკაის	2
სოფლოზ ნიკოლაძე, ზ. კ.—ის	4
სამადელი მთარსობის მტკანების	4
Новая постановка педагогиче-скаго дѣла.	2
სამი ზეგმა, ან. ფურცელის.	2
სხივი წარსულისა, ი. გოგუაშვილის.	2
სარაკო თავგადასავალი ტხტის შემ-კვდრისა, ი. გოგუაშვილის	2
სახელოვანი გასართობი	2
ქართული სახალხო სიმღერები, ი. კა-რგარეთელის	2